

ΤΕΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ - ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΗΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ. ΣΥΝΘΕΣΗ,
ΚΑΤΑΚΕΡΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΚΡΟΗ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ
ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

Δημητρακάκη Αργυρώ

Επιβλέπων καθηγητής
Στραβοσκούρης Αθανάσιος

Μεσολόγγι 2019

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΗΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ. ΣΥΝΘΕΣΗ,
ΚΑΤΑΚΕΡΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΚΡΟΗ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ
ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ**

Δημητρακάκη Αργυρώ

Επιβλέπων καθηγητής
Στραβοσκούφης Αθανάσιος

Μεσολόγγι 2019

*Η έγκριση της πτυχιακής εργασίας από το Τμήμα Διοίκησης
Επιχειρήσεων/Μεσολογίου του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας δεν υποδηλώνει απαραίτητως
και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.*

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εποχή μας χαρακτηρίζεται από έντονες αντιφάσεις. Ποτέ στην ιστορία της ανθρωπότητας δεν υπήρξε τόσος πλούτος αλλά και τόση φτώχεια μαζί. Αυτή η φτώχεια είναι και συνέπεια ενός σημαντικότερου οικονομικό-κοινωνικού προβλήματος, που στην εποχή μας αναδεικνύεται σε μάστιγα για τους νέους ανθρώπους, αυτού της ανεργίας.

Στον Ελλαδικό χώρο, μετά το 1975, ενώ όλοι περίμεναν ότι η είσοδος της χώρας στην Ε.Ο.Κ. θα επέφερε μια άνοδο του βιοτικού επιπέδου των Ελλήνων και την επακόλουθη μείωση της ανεργίας που μέχρι τότε ήταν σε υψηλά επίπεδα, και φυσικά τις συνέπειες που αυτή θα έλυνε για την οικονομική ζωή των Ελλήνων, παραταύτα τα ποσοστά της εγγεγραμμένης ανεργίας όχι μόνο αυξήθηκαν με ταχύτατους ρυθμούς θα λέγαμε, αλλά παρουσιάζουν και μια ανθεκτικότητα που τα διατηρεί σε υψηλά επίπεδα. Το ποσοστό ανεργίας και ο ακριβής προσδιορισμός του αριθμού ανέργων στην Ελλάδα, έχει γίνει αντικείμενο πολλών συζητήσεων, αντιφατικών απόψεων, αλλά και θέμα πολιτικής αντιπαράθεσης. Έτσι γίνονται προσπάθειες να βρεθούν τρόποι μείωσης της ανεργίας, αναλύοντας τις αιτίες που την προκαλούν. Βέβαια η μέτρησή της είναι «αντικειμενικά» αδύνατον δεδομένου ότι δεν υπάρχουν αυστηρά όρια μεταξύ απασχόλησης και ανεργίας, καθώς επίσης και μεταξύ ανεργίας και ανενεργού κατάστασης.

Αντίθετα υπάρχουν επικαλύψεις μεταξύ των τριών αυτών καταστάσεων (απασχόλησης, ανεργίας και μη εργατικού δυναμικού). Ωστόσο, η μελέτη της εξέλιξής της μέσα από τα καταγεγραμμένα στοιχεία τόσο της Ελληνικής Στατιστικής Υπηρεσίας, όσο και του ΟΑΕΔ, μπορεί να πραγματοποιηθεί και να βγουν μερικά συμπεράσματα που θα βοηθήσουν στο να δούμε γιατί έχουμε οδηγηθεί σε αυτό το υψηλό ποσοστό.

Λέξεις – κλειδιά : Ανεργία, απασχόληση, νέοι

ABSTRACT

Our times are characterized by intense contradictions. Never in the history of mankind has there been so much wealth and so much poverty together. Poverty is a consequence of a very serious economic and social problem, which in our times is a scourge for the young people, this unemployment.

In Greece, after 1975, while everyone expected that the country's entry into the EOK would lead to a rise in the standard of living of the Greeks and the subsequent reduction in unemployment that had hitherto been high, and of course the consequences it would have for the economic life of the Greeks, yet the registered unemployment rates not only increased rapidly we would say, but they also have a durability that keeps them high. The unemployment rate and the exact determination of the number of unemployed in Greece have been the subject of many debates, contradictory views, but also a matter of political controversy. Thus, efforts are being made to find ways to reduce unemployment by analyzing the causes that cause it.

Of course, its measurement is "objectively" impossible as there are no strict limits between employment and unemployment, as well as between unemployment and inactive status.

On the contrary, there are overlaps between these three situations (employment, unemployment and non-workforce). However, the study of its evolution through the recorded data of both the Greek Statistical Service and the OAED can take place and some conclusions are drawn that will help us to see why we have been led to this high rate.

Keywords : Unemployment, employment, young people

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ένα από τα αποτελέσματα της κρίσης στην Ελλάδα αλλά και των πολιτικών που εφαρμόζονται για την αντιμετώπισή της είναι η ραγδαία αύξηση του μεταναστευτικού ρεύματος των Ελλήνων προς χώρες του εξωτερικού

Σκοπός της εργασίας είναι να προσεγγίσουμε το πρόβλημα της μαστιγας της ανεργίας στην Ελλάδα της οικονομικής κρίσης καθώς και τη τάση φυγής των Ελλήνων στο εξωτερικό. Με αφορμή τη ραγδαία αύξηση της μετανάστευσης τα τελευταία χρόνια αποφασίσαμε να εντοπίσουμε τις κυριότερες αιτίες και τους λόγους που τους οδήγησαν να πάρουν αυτή την απόφαση, κατά πόσο έπαιξε ρόλο η οικονομική κρίση και να απεικονίσουμε το φαινόμενο της "διαρροής εγκεφάλων".

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον καθηγητή μου και εισηγητή κ. Δρ. Θ. Στραβοσκούφη, ο οποίος με υπομονή βοήθησε να επιλυθούν οι όποιες απορίες και δυσκολίες παρουσιάστηκαν καθώς και για τις βάσεις που έθεσε ώστε να υλοποιηθεί η προσπάθεια αυτή. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου για τη συμπαράσταση που προσέφεραν όλα αυτά τα χρόνια για την επιτυχή ολοκλήρωση των σπουδών μου.

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	4
ABSTRACT	5
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	6
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	8
1 ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	9
1.1 Η εργασία στην Ελλάδα	9
1.2 Χαρακτηριστικά της αγοράς εργασίας.....	10
1.3 Διαχρονική εξέλιξη της εργασίας.....	11
1.4 Συνθήκες της αγοράς εργασίας	14
1.5 Παράγοντες ανάπτυξης της αγοράς.....	16
2 ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ	18
2.1 Ορισμός της ανεργίας.....	18
2.2 Είδη της ανεργίας	19
2.3 Αίτια της ανεργίας.....	22
2.4 Συνέπειες ανεργίας.....	23
2.5 Η ανεργία στην Ελλάδα.....	25
2.6 Αντιμετώπιση της ανεργίας.....	29
3 ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 : ΕΡΓΑΣΙΑ, ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ.....	33
3.1 Ορισμός της οικονομικής κρίσης	33
3.2 Οικονομική κρίση στην Ελλάδα.....	34
3.3 Δραστηριότητες αποφυγής της χρεοκοπίας.....	36
3.4 Πράξη 1ου Μνημονίου.....	39
3.5 Πράξη 2ου μνημονίου	41
4 ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΣΥΝΘΕΣΗ, ΚΑΤΑΚΕΡΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΚΡΟΗ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ	46
4.1 Σύθεση εργατικού δυναμικού.....	46
4.2 Κατακερματισμός και εκροή του εργατικού δυναμικού	49
4.3 Πολιτικές Απασχόλησης	50
4.4 Φαινόμενο BRAIN DRAIN	52
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ	56
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	59

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην παρούσα πτυχιακή εργασία μας μελετούμε το φαινόμενο της ανεργίας στην Ελλάδα. Αρχικά ξεκινώντας με το πρώτο κεφάλαιο αναφερόμαστε στην εξέλιξη που παρουσιάζει η ελληνική αγορά εργασίας, τα χαρακτηριστικά της, τις συνθήκες της αγοράς εργασίας στην οποία καλείται ο νέος να απευθυνθεί και τα στάδια ανάπτυξής της.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναφερόμαστε στην ανεργία καθώς και στις επιπτώσεις που διαφαίνονται σε κοινωνικοοικονομικό επίπεδο. Επίσης παρουσιάζουμε τον ορισμό της ανεργίας, από ποια είδη αποτελείται, τα αίτια καθώς και τις συνέπειες αυτής. Αναλύεται στο κεφάλαιο αυτό και η κατάσταση που επικρατεί στη χώρα μας σε πλήρη αλληλεξάρτηση με όλο το υπόλοιπο περιβάλλον. Στο τέλος του κεφαλαίου προτείνουμε ορισμένα μέτρα καταπολέμησης της ανεργίας.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην απασχόληση των νέων και πως αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσα σε περίοδο οικονομικής κρίσης. Αναφέρονται οι ορισμοί που περιγράφουν την οικονομική κρίση, η κατάσταση που επικρατεί στη χώρα μας ζώντας σε περίοδο οικονομικής κρίσης καθώς και οι πολιτικές που εφαρμόζονται με σκοπό να αποφευχθεί η χρεοκοπία. Επιπροσθέτως, αναλύεται η πράξη του 1ου μνημονίου που έθεσε η κυβέρνηση.

Στο τέταρτο και τελευταίο κεφάλαιο μιλάμε για τη σύνθεση του εργατικού δυναμικού στη χώρα μας καθώς και για την εκροή αρκετών νέων ανθρώπων σε άλλες χώρες με σκοπό την αναζήτηση και εύρεση θέσης εργασίας όπως και για το φαινόμενο brain drain. Τέλος, αναφερόμαστε στις πολιτικές απασχόλησης.

1 ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

1.1 Η εργασία στην Ελλάδα

Η αγορά εργασίας αποτελεί έναν θεσμό που έχει καθοριστεί από την ιστορία. Η διαδικασία συγκρότησης της αγοράς εργασίας είναι μία μακροχρόνια και οδυνηρή διαδικασία. Η αγορά εργασίας δημιουργείται πάνω στα απομεινάρια παλαιότερων μορφών απασχόλησης και παραγωγής και έτσι είναι στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος των οικονομολόγων ήδη από το 18^ο αιώνα καθώς η μισθωτή απασχόληση κυριαρχεί στην παραγωγική διαδικασία και η αγορά εργασίας κατανοείται ως κοινωνικός θεσμός.

Στις αρχές της δεκαετίας του '90 συνέβησαν σημαντικές διαρθρωτικές αλλαγές στην Ελληνική οικονομία οι οποίες επηρέασαν σε μεγάλο βαθμό τις εξελίξεις στην αγορά εργασίας. Ταυτοχρόνως, υπήρξαν αλλαγές του θεσμικού πλαισίου που καθορίζει την αγορά εργασίας. Το θεσμικό πλαίσιο συμπεριλαμβάνεται από τη νομοθεσία προστασίας της απασχόλησης, από το σύστημα της κοινωνικής προστασίας, από τις νομοθετικές ρυθμίσεις που αφορούν στο χρόνο και στην οργάνωση της εργασίας, από το καθεστώς και την κατάσταση των εργασιακών σχέσεων που άμεσα ή έμμεσα επιδρά στις εξελίξεις της αγοράς εργασίας, σχηματίζοντας έτσι κάποιους παράγοντες που συντελούν στην εξέλιξη της όπως είναι :

- η εφαρμογή προγραμμάτων για την προώθηση της απασχόλησης
- η δια βίου μάθηση
- η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας
- η ισότητα των φύλων
- το εκπαιδευτικό επίπεδο του εργατικού δυναμικού
- η αυξανόμενη συμμετοχή γυναικών στο εργατικό δυναμικό
- η απασχόληση μεγάλου αριθμού οικονομικών μεταναστών

Η αγορά εργασίας είναι στενά συνδεδεμένη με τις ευρύτερες οικονομικές διαδικασίες και η λειτουργία της επηρεάζει τους ανθρώπους περισσότερο από

οποιαδήποτε άλλη αγορά. Με αυτό τον τρόπο, οι αρνητικές εξελίξεις στην αγορά εργασίας, που λήφθηκαν κατά τις τελευταίες κυρίως δεκαετίες, δυσκολεύουν περαιτέρω όχι μόνο τη θέση των μη προνομιούχων ομάδων αλλά και ολοένα ευρύτερων τμημάτων του πληθυσμού κάνοντας τα ζητήματα των αγορών εργασίας περισσότερο επίκαιρα και καθοριστικά.

1.2 Χαρακτηριστικά της αγοράς εργασίας

Σύμφωνα με τον Δεδουσόπουλο 2007 μπορούμε να εντοπίσουμε τέσσερις κατηγορίες που συμπεριλαμβάνονται στην αγορά εργασίας:

α) Τεχνικές ανάγκες παραγωγής

Σε αυτή την κατηγορία βρίσκονται οι παράγοντες κατά τους οποίους καθορίζεται η ζήτηση του εργοδότη για μισθωτή εργασία. Οι απαιτήσεις της παραγωγής καθρεφτίζονται στην τεχνολογία και στη ζήτηση του προϊόντος που θα παραχθεί. Γενικότερα, βρίσκεται υπό τον έλεγχο του καταμερισμού της εργασίας, ο οποίος καθορίζεται από την κοινωνική αξίωση της εργασίας. Με βάση το κριτήριο της κερδοφορίας συντελείται ο διαχωρισμός της συνολικής εργασίας σε παραγωγικές διαδικασίες.

β) Διαθεσιμότητα του πληθυσμού να αποκτήσει μισθωτή εργασία.

Σε αυτή τη περίπτωση περιλαμβάνονται οι παράγοντες που ορίζουν την προσφορά μισθωτής εργασίας. Αυτό ορίζεται από τον βαθμό κατά τον οποίο η πραγματοποίηση των αναγκών των εργαζομένων θέτει την αποδοχή μισθωτής εργασίας. Αυτό έχει ως επακόλουθο να ορίζεται από τον βαθμό εμπορευματοποίησης της οικονομίας. Θα πρέπει να τονίσουμε την αναγκαιότητα ορισμένων παραγόντων που ορίζουν την διαθεσιμότητα για μισθωτή εργασία. Αφορά ένα πλήθος παραγόντων της αντιμετώπισης των εργαζομένων όσον αφορά τη μισθωτή εργασία. Ένας από αυτούς τους παράγοντες αποτελεί ο θεσμός της οικογένειας ο οποίος συντελεί σημαντικά στη διαμόρφωση της στάσης των εργαζομένων όσον αφορά την εργασία. (Δεδουσόπουλος,2007)

γ) Το θεσμικό πλαίσιο

Αποτελείται από ένα πλήθος κανονιστικών διατάξεων που με άμεσο ή έμμεσο τρόπο καθορίζουν τη σχέση της μισθωτής εργασίας. Στην κατηγορία του πλαισίου ανήκουν οι νόμοι οι κρατικές κανονιστικές διατάξεις, η οργάνωση των επιχειρήσεων, οι κανονισμοί που διέπουν την επιχείρηση κλπ. Σύμφωνα με αυτούς τους παράγοντες ρυθμίζεται ο τρόπος άσκησης της διευθυντικής θέσης, το δικαίωμα του εργοδότη να διαμορφώνει την παραγωγική διαδικασία καθώς και συγκροτούν περιορισμούς γύρω από το διευθυντικό δικαίωμα. (Δεδουσόπουλος,2007)

δ) Γεωγραφικά όρια της εργασίας

Σύμφωνα με τον εργοδότη, η τοπική αγορά εργασίας αποτελεί την περιοχή μέσα στην οποία απευθύνεται για να διασφαλίσει τη μισθωτή εργασία που είναι αναγκαία. Το φάσμα της περιοχής μπορεί να μετατοπίζεται με βάση το είδος της επιχείρησης, το μέγεθος, και τον κλάδο στον οποίο συγκαταλέγεται. Σύμφωνα με τον εργαζόμενο, η τοπική αγορά εργασίας ορίζεται ως η περιοχή στην οποία επιζητεί οποιαδήποτε εργασία ή είναι σε εγρήγορση να αναλάβει οποιαδήποτε εργασία του ανατεθεί.

Πρέπει να επισημάνουμε ότι κάθε επιχείρηση καθορίζει την γεωγραφική περιοχή μέσα στα όρια της οποίας αναζητά εργατικό δυναμικό και από την άλλη οι εργαζόμενοι αναζητούν οποιαδήποτε κατηγορία εργασίας. (Δεδουσόπουλος, 2007) Σύμφωνα με αυτά που αναφέραμε πιο πάνω, συμπεραίνουμε πως δεν υπάρχει μια ενιαία αγορά εργασίας αλλά ένα πλήθος ιεραρχημένων επιμέρους αγορών οι οποίες καθορίζονται με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που διαθέτουν και εμφανίζουν δυσκολίες στις λειτουργίες τους, όπως στην κινητικότητα η οποία είναι περιορισμένη.

1.3 Διαχρονική εξέλιξη της εργασίας

Οι παλιοί οικονομολόγοι θεωρούσαν πως η οικονομία ισορροπεί συνήθως σε καταστάσεις πλήρους απασχόλησης. Σύμφωνα με αυτό, δεν πίστευαν ποτέ ότι στην οικονομία μπορεί να επέλθει οικονομική κρίση. Η θεωρία τους αυτοί προκύπτει από το γεγονός ότι οποιαδήποτε εμπόδια παρουσιάζονταν, είτε ανεργίας είτε πληθωρισμού, στην οικονομία θα διαρκούσαν για ελάχιστο χρονικό διάστημα λόγω του ότι η ελεύθερη αγορά έχει την ικανότητα μέσω του μηχανισμού τιμών να διαρρυθμίζεται.

Σύμφωνα με τον Adam Smith, ο οποίος πίστευε ότι καθοδηγούσε την οικονομία σε ισορροπία, στην οποία η οικονομία φαινόταν να βρίσκεται σε κατάσταση πλήρους απασχόλησης. Συνεπώς, οι οικονομικές κρίσεις που παρουσιάζονταν ανά διαστήματα προέρχονται από παρεμβάσεις που κλονίζουν τον αυτορρυθμιζόμενο χαρακτήρα του συστήματος οικονομίας.

Οι εξελίξεις των τελευταίων χρόνων στην αγορά εργασίας, πέρα από την αύξηση της ανεργίας, οδηγούν στην ιδιαίτερη ανάπτυξη των ευέλικτων μορφών απασχόλησης, οι οποίες επισύρουν φθινό κόστος για τους εργοδότες και χαμηλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας, το πλαίσιο λειτουργίας τους διαβιβάζει σε ένα περιεχόμενο εργασιακών σχέσεων και δικαιωμάτων δεύτερης ταχύτητας, γεγονός που δίνει σημαντικό πεδίο αναφοράς σε οδύνες με αφορμή τη θέση που κατέχει ο ευέλικτα απασχολούμενος στην αγορά εργασίας και τις συνέπειες του εργασιακού καθεστώτος που καθημερινά βιώνει (Κουζής, 2008: Paugam, 2002).

❖ **Μαρξισμός**

Σύμφωνα με τον Μαρξ, η οικονομική κρίση αποτελεί τη βασική παθογένεια του καπιταλιστικού συστήματος. Επίσης, πίστευε πως η βασική αιτία των κρίσεων προέρχεται από την κυρίαρχη αντίφαση του καπιταλιστικού συστήματος μεταξύ του κοινωνικού χαρακτήρα της παραγωγής και στον ατομικό χαρακτήρα της ιδιοποίησης. Ο κοινωνικός χαρακτήρας, λοιπόν, της παραγωγής απαιτεί λογική ρύθμιση στις οικονομικές συναλλαγές. Από την άλλη, η ατομική ιδιοποίηση των παραγόμενων προϊόντων δεν συμπεριλαμβάνει την εναλλακτική της σχεδιασμένης ανάπτυξης της οικονομίας. Επιδιώκοντας να αυξήσουν τα κέρδη τους αναπαράγουν συνεχώς την παραγωγή και προμηθεύουν την αγορά με νέες ποσότητες εμπορευμάτων ελπίζοντας ότι θα αγοραστούν από το κόσμο.

Ο καθένας όμως στην προσπάθεια του να μεγιστοποιηθούν τα κέρδη του επιφέροντας περικοπές στους μισθούς των εργαζομένων καθώς ο μισθός τους αποτελεί βασικό στοιχείο στο κόστος παραγωγής. Με αυτόν τον τρόπο, διακρίνουμε την αντίθεση μεταξύ της απεριόριστης συγκέντρωσης του κεφαλαίου η οποία καταλήγει στην υπερπροσφορά των προϊόντων και στην περιορισμένη αγοραστική δυνατότητα η οποία οδηγεί στη μη πώληση των προϊόντων. Επομένως, όταν η προσφορά ξεπερνάει κατά πολύ τη ζήτηση δημιουργείται πτώση των παραγγελιών

και μειώνεται σημαντικά η τρέχουσα παραγωγή. Η πτώση του μέσου ποσοστού του κέρδους επιφέρει αλληπάλληλες μειώσεις κεφαλαίων το οποίο αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό των οικονομικών κρίσεων.(Καραμεσίνη,2011)

❖ Αντικυκλική Πολιτική

Τα τελευταία χρόνια τα κράτη περιορίζονται στην αντιμετώπιση της διαχείρισης των οικονομικών διακυμάνσεων , προσπαθούν να περιορίσουν τις εντάσεις στον οικονομικό κύκλο. Το σύνολο των μέτρων που παίρνει το κράτος για να περιορίσει τις εντάσεις και τα προβλήματα ονομάζεται Αντικυκλική πολιτική. Η συγκεκριμένη μέθοδος διακρίνεται σε δύο κατηγορίες, την επεκτατική και την περιοριστική.

α) Επεκτατική

Αποτελεί το σύνολο των μέτρων που παίρνει η κυβέρνηση στις περιπτώσεις όπου η οικονομία βρίσκεται σε πτώση και με αυτό τον τρόπο προσπαθεί να την επαναφέρει στην ανάκαμψη. Στη περίπτωση της πτώσης, το βασικότερο πρόβλημα είναι η έλλειψη κεφαλαίων και ως επακόλουθο η ανεργία γι' αυτό τα μέτρα της επεκτατικής συμβάλλουν στην εξάλειψη της ανεργίας. (Παναγιωτόπουλος,2005)

β) Περιοριστική

Είναι το σύνολο των μέτρων που λαμβάνει το κράτος όταν η οικονομία του βρίσκεται σε υπερθέρμανση για να αποφευχθεί η οικονομική πτώση. Στη φάση αυτή, το κυριότερο πρόβλημα είναι ο πληθωρισμός λόγω των αυξημένων κεφαλαίων και ο λόγος που εφαρμόζονται τα μέτρα αυτά είναι η καταπολέμηση του πληθωρισμού, δηλαδή συντελείται η μείωση των κρατικών δαπανών και η αύξηση των επιτοκίων και των φόρων. (Κατσανέβας,2007)

Η εξάλειψη των οικονομικών διακυμάνσεων από την κυβέρνηση είναι αδύνατη καθώς ο κρατικός παρεμβατισμός είναι περιορισμένος, λόγω της ελεύθερης οικονομίας, και το κράτος είναι δύσκολο να ελέγχει όλα τα οικονομικά μεγέθη με σκοπό να αναπαράγονται με ομοιομορφία. Για παράδειγμα, είναι δύσκολο να ελεγχθεί εις βάθος η συνολική ζήτηση γιατί εκτός από τα εισοδήματα των κατοίκων έχουν μεγάλη επίδραση και άλλοι παράγοντες στη διαμόρφωσή της. Επίσης, αυτό

συμβαίνει και με τα κεφάλαια επειδή ένα μεγάλο ποσοστό καταβάλλεται από τους ιδιώτες εν αντιθέση με το κράτος που το ποσοστό είναι πολύ μικρό. (Δεδουσόπουλος,2000)

Η οικονομική κρίση ,λοιπόν, θα αντιμετωπιστεί μόνο εάν εφαρμοστεί ένα άλλο είδος οργάνωσης της οικονομίας η οποία θα ελέγχει συνολικά το σύνολο των κεφαλαίων, με σκοπό η συνολική προσφορά των προϊόντων να συμφωνεί με τη συνολική ζήτηση που αναπαράγεται μέσα από την οικονομία. (Παναγιωτόπουλος,2005)

1.4 Συνθήκες της αγοράς εργασίας

Στη σημερινή εποχή η αγορά εργασίας διαμορφώνεται από ένα παγκόσμιο επενδυτικό περιβάλλον, την αναδιάρθρωση των οικονομιών και των επιχειρήσεων, την συνεχώς μεταβαλλόμενη διεθνή ανταγωνιστικότητα και τα υψηλά επίπεδα ανεργίας.

Τα νέα δεδομένα που υπερίσχυσαν στο διεθνές αποτέλεσμα ως συνέπεια της απαγκίστρωσης των αγορών μετέτρεψαν την αναγκαιότητα στις ανεπτυγμένες ευρωπαϊκές οικονομίες με σκοπό να εκπονηθεί ένα ριψοκίνδυνο πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων, ώστε να γίνει καλύτερη η ανταγωνιστικότητα και να πραγματοποιηθεί γρήγορα η άνθιση της ευρωπαϊκής οικονομίας με βάση τις γνώσεις και την καινοτομία. Σύμφωνα με αυτό το μοντέλο, η ανέγερση της Ευρώπης στηρίζεται στον εκσυγχρονισμό του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου και στην άνοδο της λειτουργίας του κράτους πρόνοιας.

Όλες οι θετικές εξελίξεις που έχουν παρατηρηθεί έως σήμερα δεν εμποδίζουν την σημασία της παράλληλης αρνητικής διαπίστωσης ότι η μετεξέλιξη της ευρωπαϊκής οικονομίας σε μια πιο εξελιγμένη οικονομία και η κατάσταση της απασχόλησης έχει παραμείνει στάσιμη και αναδύει με αργούς ρυθμούς. Οι ανασταλτικοί παράγοντες καθώς και οι εξελίξεις σε διεθνές προσκήνιο περιορίζουν τις επενδυτικές δραστηριότητες στην Ευρωπαϊκή Ένωση ενώ κατευθύνουν σε μετατόπιση των παραγωγικών δραστηριοτήτων σε χώρες που έχουν χαμηλό εργασιακό κόστος.

Επιπροσθέτως, στον ευρωπαϊκό χώρο παρατηρούνται σημαντικές κοινωνικές και οικονομικές μετατροπές με μακρόχρονες επιπτώσεις. Η επέκταση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η γήρανση των ευρωπαϊκών πληθυσμών προκαλούν πιέσεις που δημιουργούνται στις εσωτερικές αγορές προϊόντων και εργασίας, στα συστήματα υγείας με μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στο ευρωπαϊκό κοινωνικό και οικονομικό πρότυπο και στη δυνατότητα αντίδρασης του στην επιθυμία της αυξανόμενης ευημερίας.

Η εικόνα που δείχνει η Ελλάδα σύμφωνα με τους δείκτες αποτίμησης είναι αρνητική συγκριτικά με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η γρήγορη ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας των τελευταίων χρόνων θεμελιώνεται σχεδόν σε παράγοντες είτε που έχουν εκλείψει, είτε περιορίζεται η δράση τους ανοδική πορεία της χώρας. Η ελληνική οικονομία μπορεί να ορίζεται από σημαντικά πλεονεκτήματα εκκίνησης και επιλύει ταυτόχρονα προβλήματα που παρακωλύουν την αξιοποίηση τους. Επίσης, δε βλέπουμε να δραστηριοποιείται η διαδικασία άνθισης της παραγωγικής δραστηριότητας στη χώρα καθώς η ελληνική οικονομία δεν φαίνεται να παρουσιάζει δείγματα ανταγωνιστικότητας στους τομείς παραγωγής και των υπηρεσιών. Είναι αξιοσημείωτο, ότι η κακή τροπή του επιπέδου ανταγωνιστικότητας και της εξωτερικής ανεξισορρόπησης της ελληνικής οικονομίας έχει συμβάλει σε υψηλά επίπεδα αύξησης του ΑΕΠ και της παραγωγικότητας της εργασίας.

Η αγορά εργασίας εξακολουθεί να κινείται με αργό ρυθμό, αύξηση της απασχόλησης, υψηλά επίπεδα της ανεργίας και αυξανόμενη απλήρωτη εργασία. Πέρα από τις ποικίλες παρεμβολές με σκοπό να ενισχυθεί ο ρόλος της εργασίας, το επίπεδο της ανεργίας παραμένει υψηλό σε σχέση με την Ευρωπαϊκή Ένωση, τα ποσοστά των ανέργων χαρακτηρίζονται από ανοδική πορεία, η συμμετοχή των γυναικών στην εργασία παραμένει σε χαμηλά επίπεδα και τα άτομα που πλήττονται περισσότερο είναι οι νέοι.

Οι βασικοί σκοποί των επιχειρήσεων επικεντρώνονται στην αύξηση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας. Για να βγουν εις πέρας οι παραπάνω σκοποί, οι ενέργειες επιδιώκουν αλλαγές στα απαιτούμενα τυπικά προσόντα και τα πλεονεκτήματα των εργαζομένων οι οποίοι αναλαμβάνουν μια μεγάλη ποικιλία καθηκόντων και πολλών ευθυνών.

Η αγορά εργασίας, πλέον, δεν μεταβάλλεται. Οι ρυθμίσεις λειτουργίας της δημιουργώντας ανακατατάξεις στη δομή της απασχόλησης και στις απαιτήσεις για εργασία. Οι επαγγελματικές δεξιότητες και οι ικανότητες που διαθέτει ο κάθε υπάλληλος διαφοροποιούνται.

1.5 Παράγοντες ανάπτυξης της αγοράς

Οι παράγοντες που συμβάλλουν σε ένα καινούριο και εξελισσόμενο περιβάλλον είναι οι εξής:

A) Ο ρυθμός της διεθνοποίησης στην οικονομική δραστηριότητα, ταυτόχρονα με τις οργανωτικές μεταρρυθμίσεις στην παραγωγική διαδικασία. Βασικό συστατικό των αλλαγών είναι η αποφυγή του κενσιανού οικονομικού μοντέλου και η μετάβαση από τη μαζική παραγωγή στη παραγωγή ειδικευμένων προϊόντων που φέρνουν στην επιφάνεια την ανάγκη ευέλικτων οργανωτικών σχημάτων.

B) Νέες τεχνολογικές δημιουργίες. Αξίζει να αναφέρουμε ότι με το πέρασμα του χρόνου ένα μεγάλο ποσοστό των τεχνολογιών που χρησιμοποιούμε θα θεωρείται πεπαλαιωμένη και θα αλλάξει από νέες μορφές τεχνολογιών. Οι νέες τεχνολογίες έχουν ως αποτέλεσμα να αλλάζουν το περιεχόμενο στις ικανότητες και δεξιότητες που θα πρέπει να κατέχει ο εργαζόμενος.

Γ) Οι δημογραφικές μεταβολές. Η προσπάθεια βελτίωσης των συνθηκών διαβίωσης καθώς και η πρόοδος και εξέλιξη της ιατρικής, έχει αυξήσει το όριο ζωής των ανθρώπων. Λόγω της αύξησης αυτής και της υπογεννητικότητας που επικρατεί έχουν επέλθει αλλαγές στην ηλικιακή σύνθεση όλων των ανεπτυγμένων χωρών. Η αυξανόμενη γήρανση του πληθυσμού επιβάλλει την κατάρτιση του και επιβραδύνει την είσοδο των νέων ανθρώπων στην αγορά εργασίας. Η μεταναστευτική πορεία του αλλοδαπού εργατικού δυναμικού εξισορροπεί ως έναν βαθμό το θέμα της γήρανσης.

Οι παράγοντες που αναφέραμε παραπάνω μεταβάλλουν τη λειτουργία και τη μορφή της αγοράς εργασίας. Με αυτό το τρόπο δημιουργείται ένα νέο πλαίσιο γύρω από τη σημασία της ανταγωνιστικότητας στο οποίο παίζει σημαντικό ρόλο η εκπαίδευση και η επαγγελματική κατάρτιση. Επίσης, οι πολιτικές εναρμόνισης

γίνονται πιο ισχυρές με την εμφάνιση και την εφαρμογή των νέων στρατηγικών της σύγχρονης αγοράς

2 ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

2.1 Ορισμός της ανεργίας

Βασικός ορισμός της ανεργίας είναι το πλήθος των ατόμων που ψάχνουν εργασία και δε βρίσκουν και αυτομάτως οδηγούμαστε στη προσέγγιση που θεωρεί την ανεργία ως ένα σύνολο που προέρχεται από την υπεροχή μεταξύ των αποθεμάτων του εργατικού δυναμικού και στις ευκαιρίες απασχόλησης. Οι άνεργοι , λοιπόν , προσεγγίζονται από την παρακάτω σχέση:

$$\text{Άνεργοι} = \text{Εργατικό Δυναμικό} - \text{Απασχολούμενοι}$$

Ο ορισμός των ανέργων τοποθετείται στα άτομα τα οποία έχουν τη διάθεση να εργαστούν με τα οικονομικά δεδομένα που κυριαρχούν πλέον στην αγορά αλλά δεν τους προσφέρεται καμία θέση εργασίας. Όμως, η ανεργία δεν συνιστά απαραίτητα να μην υπάρχει εργασία αλλά να μην διατίθεται αμειβόμενη εργασία. Τα άτομα που θεωρούνται ως άνεργοι διαχωρίζονται σε δυο κατηγορίες : 1) τους εντός εργασίας και 2) τους εκτός εργασίας. Οι άνεργοι που ανήκουν στην πρώτη κατηγορία επιζητούν ενεργά εργασία ενώ τα άτομα που ανήκουν στην δεύτερη κατηγορία είτε δεν έχουν αναζητήσει ποτέ μια απασχόληση είτε έχουν σταματήσει να αναζητούν θέση εργασίας. (Ξ. Πετρινώτη, Αγορές εργασίας: Οικονομικές θεωρίες και έρευνες, Αθήνα, 1989, Παπαζήσης, σελ. 277)

Σύμφωνα με τα παραπάνω, το ποσοστό της ανεργίας δεν εξαρτάται μόνον από το σύνολο των ανέργων αλλά από το πλήθος του εργατικού δυναμικού και μετρίεται με τον παρακάτω τύπο :

$$\text{Ποσοστό ανεργίας} = \text{Άνεργοι} * 100 / \text{Εργατικό Δυναμικό}$$

Καθώς το εργατικό δυναμικό αυξάνεται σταθερά ενώ αυξάνεται και ο πληθυσμός, ακόμα και μια μικρή μείωση στη ζήτηση εργατών επιφέρει μεγάλη άνοδο της ανεργίας για ορισμένες ομάδες, όπως είναι τα νέα άτομα που βγαίνουν στην αγορά εργασίας. (Δ. Ν. Γράβαρη, Αίτια και τύποι ανεργίας: η αποκατάσταση μιας σχέσης, στο συλλογικό έργο: Κοινωνική θεωρία και πολιτική ευθύνη. Συντροφικό αντιχάρισμα στο Ν. Πετραλιά, 2008, Gutenberg-Δαρδανός, σελ. 240)

Αξίζει να αναφερθεί ο ορισμός ενός ανέργου, για τον οποίο έχουν γίνει μια σειρά από διαλόγους σε επιστημονικό και σε πολιτικό επίπεδο. Σύμφωνα με την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού (ΕΕΔ), που πραγματοποιεί η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος, ως άνεργοι καθορίζονται τα άτομα ηλικίας 15 ετών και άνω, που συγκεντρώνουν όλες τις παρακάτω προϋποθέσεις:

- ❖ δεν έχουν καμία εργασία, δηλαδή δεν δούλεψαν ούτε μία ώρα την τελευταία πριν από την ημέρα της έρευνας ημερολογιακή εβδομάδα, ούτε διέθεταν μία εργασία από την οποία έλειπαν προσωρινά λόγω ασθένειας, άδειας, ταξιδιού αναψυχής, απεργίας, καιρικών συνθηκών, επισκευής μηχανημάτων ή καταστήματος

- ❖ αναζητούν εργασία, είτε ως μισθωτοί, είτε για ξεκινήσουν μία δική τους εργασία

- ❖ είναι διαθέσιμοι και είναι ικανοί και πρόθυμοι να ξεκινήσουν αμέσως την εργασία που τυχόν θα έβρισκαν

- ❖ είχαν κάνει κάποιες συγκεκριμένες πράξεις για να επιτύχουν σε μία εργασία που θα έβρισκαν (Ε. Ιερεμιάδη, Ανεργία των γυναικών και πολιτική απασχόλησης, Αθήνα, 2008, σελ. 8.)

2.2 Είδη της ανεργίας

Η ανεργία αποτελεί ένα φαινόμενο που παρουσιάζει μεγάλη ποικιλομορφία. Οι διάφορες τυπολογίες που έχουν δημιουργηθεί έχουν ως σκοπό τους να συγκλίνουν αυτή την πολυμορφία μέσω της κατηγοριοποίησης. Μία κύρια διάκριση είναι αυτή μεταξύ εκούσιας και ακούσιας ανεργίας, δηλαδή με την εκούσια εννοούμε ότι

υπάρχει ένας αριθμός ατόμων που αντικατοπτρίζονται από τις στατιστικές ως άνεργοι, παρά το ότι δεν επιθυμούν να αποκτήσουν οποιαδήποτε εργασία. Μια άλλη διάκριση πραγματοποιείται με βάση τη χρονική διάρκεια της ανεργίας, όπου βρίσκουμε τη βραχυχρόνια και τη μακροχρόνια ανεργία. (Μ. Καραμεσίνη, Ανεργία και πολιτικές απασχόλησης, Αθήνα, 2006, σελ.19.) Σύμφωνα με τα παραπάνω δημιουργούνται τα εξής είδη της ανεργίας:

1. **Ανεργία τριβής** : είναι αυτή που δημιουργείται από το χρονικό διάστημα αναζήτησης εργασίας, που παρεμβάλλεται όταν οι εργαζόμενοι βρίσκουν νέα εργασία. Χαρακτηρίζεται ως βραχυχρόνια ανεργία, βασική προϋπόθεση αποτελεί η ύπαρξη κενών θέσεων εργασίας και προέρχεται από την ατελή ενημέρωση των ατόμων, που παρακωλύει την αυτόματη κινητικότητα της εργασίας. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να υπάρχουν κενές θέσεις εργασίας, αλλά όσοι αποζητούν εργασία δεν το γνωρίζουν, ενώ από την άλλη πλευρά οι εργοδότες δεν ξέρουν ότι υπάρχουν άτομα διαθέσιμα και ικανά να τις αντικαταστήσουν. Γενικότερα , προέρχεται από την έλλειψη ενός αποτελεσματικού συστήματος ενημερώσεων για την ύπαρξη ανέργων και επιχειρήσεων με κενές θέσεις εργασίας. (Γ. Σκουτέλη, Η ανεργία: Αίτια και Λύσεις, Αθήνα,1996, International Forum, σελ. 44)

2. **Διαρθρωτική ανεργία** : Προέρχεται στην αναντιστοιχία που παρατηρείται ανάμεσα στις εργασιακές δεξιότητες, δηλαδή τα προσόντα που κατέχουν οι άνεργοι, και των απαιτήσεων των εργοδοτών για δεξιότητες και προσόντα προκειμένου να αντικαταστήσουν τις κενές θέσεις εργασίας.Βασικό χαρακτηριστικό είναι η ύπαρξη κενών θέσεων εργασίας. Υπάρχει ωστόσο η γνώμη ότι η διαρθρωτική ανεργία δεν χρειάζεται την ύπαρξη κενών θέσεων εργασίας, αλλά την έλλειψη της ζήτησης έναντι της προσφοράς εργασίας, που προέρχεται στις ατέλειες της λειτουργίας της αγοράς εργασίας.(Κ. Ρόντου & Ε. Παπάνη, «Κοινωνικά δίκτυα, κινητικότητα και ανεργία», ανακτημένο 20/10/2010 από: <http://epapanis.blogspot.gr/2009/04/blog-post.html>)

3. **Κυκλική ανεργία** : Προκαλείται λόγω της ελλιπούς συνολικής ζήτησης για προϊόντα. Η κυκλική ανεργία συνοδεύεται από τις μεταβολές της οικονομικής δραστηριότητας. Δημιουργείται από την μείωση της παραγωγικής

δραστηριότητας σε καταστάσεις ύφεσης του οικονομικού κύκλου. Είναι μικρή σε περιόδους αυξημένης δραστηριότητας, ενώ γίνεται μεγαλύτερη όσο η οικονομική δραστηριότητα καθυστερείται. Το πλαίσιο του εσωτερικού προϊόντος ορίζει πρακτικά τις επιβολές σε εργατικό δυναμικό σε μια συγκεκριμένη στιγμή. Κάθε καθυστέρηση της παραγωγής μειώνει τις ανάγκες της οικονομίας για απασχόληση για το δεδομένο ύψος μισθών και οι επιχειρήσεις επιζητούν μικρότερη εργασία.

Η ελάττωση της ζήτησης εργασίας καθορίζεται από την μείωση της διάρκειας εργασίας, από απολύσεις, από μη ανανέωση συμβολαίων εργασίας και από αύξηση της ανεργίας. (Σ. Ρωτσιάμη, Ανεργία και πληθωρισμός, 2006, σελ. 9.)

4. Τεχνολογική ανεργία : Είναι επακόλουθο της υποκατάστασης της ανθρώπινης εργασίας με μηχανές. Προκαλείται γενικότερα από τις βιομηχανοποιημένες περιοχές και είναι δυνατόν να ενταχθεί και ως ακούσια, σε περιπτώσεις στις οποίες διατίθεται μικρή αύξηση των τιμών των αγαθών που χρησιμοποιούν τα άτομα σε σχέση με το συνολικό μισθό τους και που, τόσο η συνολική προσφορά εργασίας που θα ήταν πρόθυμη να προσφερθεί στον τρέχοντα χρηματικό μισθό, όσο και η συνολική ζήτηση για εργασία σε αυτόν τον μισθό, θα είναι αρκετά μεγαλύτερες από το ισχύον πλαίσιο απασχόλησης. Ειδικότερα, ένα άτομο μπορεί να οριστεί ως «ακούσιος άνεργος» όταν θα χαρακτηριζόταν πρόθυμο να εργαστεί με έναν μισθό χαμηλότερο από τον ισχύοντα νομοθετικά. Παρατηρούμαι ότι η τεχνολογία ταυτόχρονα αναιρεί θέσεις εργασίας και κατασκευάζει άλλες. Στο γενικό σύνολο, ελαττώνει θέσεις εργασίας χαμηλού κόστους και χαμηλής παραγωγικότητας και δημιουργεί άλλες περισσότερο παραγωγικές, εξειδικευμένες και υψηλότερου μισθού. (Σ. Ρωτσιάμη, Ανεργία και πληθωρισμός, 2006, σελ. 11.

5. Εποχιακή ανεργία : Προέρχεται από το χαμηλότερο επίπεδο παραγωγικής ενέργειας που μαστίζει ορισμένους κλάδους της οικονομίας συγκεκριμένες περιόδους του χρόνου. Οι μεταπτώσεις αυτές της παραγωγής ακολουθούνται από αντίστοιχες μεταπτώσεις της απασχόλησης εργατικού δυναμικού και συνεπώς από μεταπτώσεις της ανεργίας. Βασικό γνώρισμα της εποχιακής ανεργίας είναι ότι διεξάγεται κάθε χρόνο και είναι προσωρινή και μικρής σχετικά διάρκειας. Ορισμένα επαγγέλματα που πλήττονται από αυτό το φαινόμενο της

ανεργίας είναι τα τουριστικά επαγγέλματα, οι οικοδόμοι, οι εργάτες γης και την τελευταία δεκαετία οι αναπληρωτές καθηγητές της μέσης εκπαίδευσης και οι δάσκαλοι. (Κ. Ρόντου & Ε. Παπάνη, «Κοινωνικά δίκτυα, κινητικότητα και ανεργία» ανακτημένο 20/10/2010 από: <http://epapanis.blogspot.gr/2009/04/blog-post.html>)

Οι παραπάνω κατηγοριοποιήσεις της ανεργίας απευθύνονται σε όλο το φάσμα του φαινομένου. Από την άλλη, υπάρχουν είδη ανεργίας που εξαρτώνται ειδικά με τις ιδιαιτερότητες της γυναικείας ανεργίας. Αυτά είναι η δεδηλωμένη, η άδηλη και η λεγόμενη «κρυπτοανεργία». Η δηλωμένη ανεργία είναι αυτή που είναι δυνατόν να μετρηθεί, ενώ η άδηλη ανεργία αφορά τις γυναίκες που απευθύνονται στις παραδοσιακές προσωπικές ή οικογενειακές γνωριμίες προκειμένου να διασφαλίσουν μια θέση εργασίας. Η «κρυπτοανεργία» αφορά εκείνες τις κατηγορίες γυναικών που καταλήγουν να παραμείνουν εκτός της αγοράς εργασίας με βάση τις συνθήκες της οικογενειακής τους ζωής, κυρίως αφορά παντρεμένες γυναίκες, με αποτέλεσμα να καταγράφονται ως οικονομικά ανενεργές, ενώ στην ουσία είναι άνεργες. (Μ. Μουσούρου, Γυναίκα και απασχόληση: δέκα ζητήματα, Αθήνα, 2003, Gutenberg, σελ. 123.)

2.3 Αίτια της ανεργίας

Λόγω της τεχνολογίας, της παγκοσμιοποίησης, των μεταβολών στην αγορά εργασίας, του ανταγωνισμού με τρίτες χώρες, η έλλειψη προσαρμογής στους χώρους εργασίας και οι δημογραφικές αλλαγές αποτελούν παράγοντες που είναι αποτέλεσμα της αύξησης της ανεργίας. Εάν παρατηρήσουμε προσεχτικά τους παραπάνω παράγοντες μπορούμε να διαπιστώσουμε τα παρακάτω:

➤ Όταν η αύξηση της ανεργίας συμβαδίζει με την παρουσίαση και εφαρμογή νέων τεχνολογιών, η τεχνολογική πρόοδος μπορεί να χαρακτηριστεί ως πηγή ανεργίας. Πολλοί οικονομολόγοι θεωρούν ότι υπάρχει μια έντονη στροφή προς τη ζήτηση για ειδικευμένους εργάτες με σκοπό να ελαττώνονται οι μισθοί των λιγότερο ειδικευμένων εργαζομένων και με αυτό τον τρόπο να αυξάνεται η ανεργία για τους ανειδίκευτους εργαζομένους (Mankiw, 2002). Συνεπώς, η τεχνολογία

αναιρεί θέσεις εργασίας χαμηλού κόστους και χαμηλής παραγωγικότητας και ενσωματώνει άλλες πιο παραγωγικές, εξειδικευμένες και με υψηλότερο μισθό.

➤ Η αύξηση του μεγέθους του διεθνούς εμπορίου και η εντατικοποίηση του διεθνούς ανταγωνισμού, είναι παράγοντες αρνητικής επιρροής της απασχόλησης. Τα εισαγόμενα προϊόντα από τις αναπτυσσόμενες χώρες με ιδιαίτερα χαμηλό κόστος εργασίας μειώνουν κατά πολύ τη διεθνή ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών προϊόντων με αποτέλεσμα το κλείσιμο των βιομηχανιών των Δυτικών χωρών (Ευρώπη, ΗΠΑ) και της αύξησης της ανεργίας τους (Παπαβασιλείου, 2000).

➤ Η φυσιολογική άνοδος του γενικού πληθυσμού είχε ως αποτέλεσμα να εισχωρήσει στην αγορά εργασίας ένα αυξανόμενος ενεργός πληθυσμός ηλικίας 15 έως 65 ετών. Παρόλα αυτά, η μείωση του ποσοστού απασχόλησης των ανδρών αναφέρεται εν μέρει στην αύξηση του ποσοστού ανεργίας αλλά και στο χαμηλότερο ποσοστό δραστηριότητας στο εργατικό δυναμικό (Πηλαβάκη, 2006).

➤ Οι Ευρωπαϊκές οικονομίες καθορίζονται από συνεχή τροποποίηση των δομών της απασχόλησης όπως είναι οι μεταπτώσεις των εξειδικεύσεων από την επίδραση των τεχνολογικών αλλαγών, η ανακατανομή κατά κλάδο και η γεωγραφική ανακατανομή της οικονομικής δραστηριότητας μεταξύ περιοχών ή σε διεθνές επίπεδο (Παπαβασιλείου, 2000). Βασικός υπαίτιος για την ανισότητα μεταξύ εξειδικεύσεων των εργαζομένων σε σχέση με τις απαιτήσεις των προσφερόμενων θέσεων εργασίας, αποτελεί το εκπαιδευτικό σύστημα.

Συμπερασματικά, η αργοπορία των Δυτικών οικονομιών και κυρίως της Ευρώπης στους τομείς των επενδύσεων, της συσσώρευσης κεφαλαίου, της έρευνας και ανάπτυξης καθώς και της δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας, έχει προκαλέσει την ανεργία να οδηγηθεί σε υψηλά επίπεδα μέχρι και σήμερα.

2.4 Συνέπειες ανεργίας

Στις μέρες μας το φαινόμενο της ανεργίας αποτελεί μάστιγα και τα κυριότερα θύματα της είναι οι νέοι. Η ανεργία εξακολουθεί να είναι μόνιμη απειλή στην σημερινή κοινωνία. Αυτό συμβαίνει καθώς το ζήτημα δεν είναι να απασχοληθεί ο νέος αλλά να δουλέψει. Φυσικά, ακόμη και στην περίπτωση που ο νέος επιμένει

αρκετά και βρει οποιαδήποτε θέση εργασίας , αυτή δεν χαρακτηρίζεται ως αξιόπιστη.

Τα τελευταία χρόνια, η ελληνική οικονομία αγωνίζεται συνεχώς για την πρώτη θέση όσον αφορά την ανεργία στους νέους. Η παιδεία στην χώρα μας ολοένα και πιο έντονα προκαλεί την δημιουργία ανέργων. Για τον λόγο αυτό, κανένας δεν πρέπει να αναρωτιέται που είμαστε η μοναδική χώρα που γίνεται αντιληπτό το παράδοξο φαινόμενο , όπου το ποσοστό ανεργίας των απόφοιτων Λυκείου ή Πανεπιστημίου κυμαίνεται σε υψηλά επίπεδα από το ποσοστό ανεργίας των αποφοίτων Γυμνασίου.

Ο υψηλός αριθμός των ανέργων και τα χαμηλά οφέλη που λαμβάνουν οι νέοι, παρουσιάζουν την πόρτα εξόδου στα νέα παιδιά, οι οποίοι είναι απογοητευμένοι και αγανακτισμένοι από την χώρα τους. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι νέοι επιστήμονες που διακινδυνεύουν και αποδοκιμάζουν την τύχη τους στο εξωτερικό, εντάσσονται τις περισσότερες φορές στην κατηγορία εκείνων που διαθέτουν τα περισσότερα προσόντα.

Ήταν αναμενόμενο το γεγονός να απορρέουν συνεχώς νέα «μυαλά» στο εξωτερικό, κάτι που πραγματοποιείται με έντονους ρυθμούς το τελευταίο καιρό λόγω της συνεχιζόμενης οικονομικής κρίσης. Πολλά νέα παιδιά καταγράφονται στον κατάλογο ανεργίας και πολλές φορές εξακολουθούν να βρίσκονται εκεί για αρκετό χρονικό διάστημα και άλλοι είναι αναγκασμένοι να αξιοποιούνται σε επαγγέλματα που δεν συνάδουν με τα προσόντα τους για βιοποριστικούς λόγους.

Κάποιες από τις πιο σημαντικές συνέπειες του φαινομένου αυτού είναι οι παρακάτω:

- ❖ Λόγω της έλλειψης χρημάτων οι νέοι απομακρύνονται κοινωνικά
- ❖ Είναι πιθανόν να προσφύγουν σε παράνομες δραστηριότητες όπως για παράδειγμα αλκοόλ, ναρκωτικά
- ❖ Δεν διαθέτουν δυνατούς χαρακτήρες με αποτέλεσμα να μην λαμβάνουν πρωτοβουλίες για την ζωή τους και να ενστερνίζονται μια απαισιόδοξη στάση ζωής
- ❖ Οι ικανότητες και τα ταλέντα των νέων παραμένουν αναξιοποίητα
- ❖ Αποτελεί απώλεια της ανεργίας, λόγω του ότι συγκαταλέγονται στο εργατικό δυναμικό

- ❖ Μετανάστευση των νέων
- ❖ Εργασία χωρίς ένσημα
- ❖ Μαύρη απασχόληση

Πολλοί οικονομολόγοι δηλώνουν ότι το μέλλον κάθε χώρας ορίζεται από τον τρόπο με τον οποίο δημιουργούνται οι πολίτες και κατά πόσο εκμεταλλεύονται τις δεξιότητες της νέας γενιάς. Οι νέοι είναι μέρος μιας τεράστιας αναξιοποίητης πηγής εργατικού δυναμικού στη χώρα μας, με αποτέλεσμα ο παραγωγικός ιστός της οικονομίας να μην απολαμβάνει και να μην χρησιμοποιεί τις ικανότητες και ιδέες των νέων, δηλαδή του πιο δυναμικού τμήματος του πληθυσμού. (Δ. Κοντός, «Υπόθεση Εργασία», Εκδόσεις Γαβριηλίδης, 2009, σελ.206)

2.5 Η ανεργία στην Ελλάδα

Το φαινόμενο της ανεργίας στην Ελλάδα έχει σχεδόν την ίδια πορεία της ανεργίας στις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές χώρες. Η ανεργία στην Ελλάδα είναι πιθανόν το σοβαρότερο γεγονός, ειδικά από την πετρελαϊκή κρίση και έπειτα. Σύμφωνα με ορισμένους οικονομολόγους η σχέση του εκπαιδευτικού συστήματος με την αγορά εργασίας, η ελαστικότητα της αγοράς εργασίας και η αποτελεσματικότητα των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης αποτελούν βασική επιρροή στην ανεργία.

Όπως τυγχάνει σε αρκετές χώρες της Νότιας Ευρώπης η δημιουργία ενός υψηλού ποσοστού ανεργίας αποτελεί ένα φαινόμενο που σχηματίζει την επιβράδυνση της αύξησης της απασχόλησης με την αύξηση του ενεργού πληθυσμού, που προκαλείται κατά κύριο λόγο στην άνοδο της γυναικείας απασχόλησης.

Η Ελλάδα αποτελεί μία από τις Ευρωπαϊκές χώρες με μεγάλο ποσοστό ανέργων στους νέους και στις γυναίκες. Και τα δύο αυτά χαρακτηριστικά της ανεργίας χειροτερεύουν όσο αυξάνεται το μορφωτικό επίπεδο. Το ποσοστό ανεργίας των γυναικών άνω των 35 ετών είναι μεγαλύτερο της γυναίκας με μέση εκπαίδευση. Το συμπέρασμα αυτό θα μπορούσε να σηματοδοτεί ότι η ανεργία και η είσοδος των γυναικών στην αγορά εργασίας διατελεί ένα γενικευμένο φαινόμενο που δεν απευθύνεται μόνο τις νέες γενιές. (Συλλογικό έργο, Επιμελητής: Φραγκάκης Ν.,

«Εργαζόμενοι στην Ελλάδα και στην Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση» , Εκδόσεις ΕΚΕΜ-Παπαζήση, 1994)

Ορισμένοι κλάδοι της οικονομίας όπως γεωργία, κατασκευές, τουρισμός διαφαίνονται από το στοιχείο της εποχικότητας στην απασχόλησή τους γι' αυτό και στέκονται μακριά από την απασχόληση του μόνιμου εργατικού δυναμικού λόγω του υψηλού κόστους εργασίας και των δεσμεύσεων που προέρχονται από τις μαζικές συμβάσεις εργασίας.

Οι συγκεκριμένες επιχειρήσεις επιλέγουν την εποχιακή απασχόληση των εργαζομένων και οι μετανάστες ως ανειδίκευτο και φθηνό δυναμικό διαθέτουν μια αρκετά καλή σύγχρονη έκβαση. Επιπροσθέτως, οι κλάδοι αυτοί θεωρούν ως αναγκαία την έντονη κινητικότητα του εργατικού δυναμικού και οι μετανάστες εμφανίζουν ένα σχετικό μεγάλο δείκτη κινητικότητας. Δεν θεωρείται υπερβολή η άποψη ότι η απασχόληση παράνομων μεταναστών απαρτίζει μέχρι σήμερα τον κανόνα σε παραοικονομικές δραστηριότητες που επεκτείνονται στους τομείς της γεωργίας -κτηνοτροφίας, της εξόρυξης, των κατασκευών, του θεάματος.

Κατά το 2009, η Ελληνική οικονομία παρουσιάζει αρνητικούς ρυθμούς ανάπτυξης λόγω της παγκόσμιας κρίσης που υπάρχει μέχρι σήμερα με μεγάλο ρυθμό. Η επιβράδυνση επεκτείνεται στη χώρα μας παρά τα αρκετά και σκληρά μέτρα που λαμβάνονται από την Τρόικα μετά το Μάιο του 2010 για την αντιμετώπισή της. Το ποσοστό ανεργίας ανήλθε στο 16,5%. Μέσα σε ένα χρόνο από την υλοποίηση των μέτρων περιοριστικής δημοσιονομικής πολιτικής εντάχθηκαν 200.000 νέοι άνεργοι από επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα που αποδέχονται έντονα την δυναμική της επιβράδυνσης. Αρκετοί οικονομολόγοι εκτιμούσαν ότι το ποσοστό ανεργίας θα φτάσει τα επίπεδα του 20% τα επόμενα χρόνια και ίσως να το διαπεράσει εάν εξακολουθήσει η ίδια πολιτική (Ρομπόλης, 2010)

Σήμερα, η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) ανακοινώνει τον εποχικά προσαρμοσμένο δείκτη ανεργίας για τον Ιανουάριο 2017.

- Το εποχικά διορθωμένο ποσοστό ανεργίας τον Ιανουάριο του 2017 ανήλθε σε 23,5% έναντι 24,3% τον Ιανουάριο του 2016 και του αναθεωρημένου προς τα άνω 23,5% τον Δεκέμβριο του 2016. Το σύνολο των απασχολούμενων, κατά τον Ιανουάριο του 2017, εκτιμάται ότι ανήλθε σε 3.639.126 άτομα. Οι άνεργοι ανήλθαν σε 1.116.790 άτομα ενώ ο οικονομικά μη ενεργός πληθυσμός ανήλθε σε 3.271.488

άτομα. Τα αντίστοιχα μεγέθη κατά τον Ιούλιο των ετών 2013 έως και 2018 παρουσιάζονται στον Πίνακα 1.

- Οι απασχολούμενοι αυξήθηκαν κατά 7.325 άτομα σε σχέση με τον Ιανουάριο του 2016 (αύξηση 0,2%) και μειώθηκαν κατά 5.597 άτομα σε σχέση με τον Δεκέμβριο του 2016 (μείωση 0,2%).

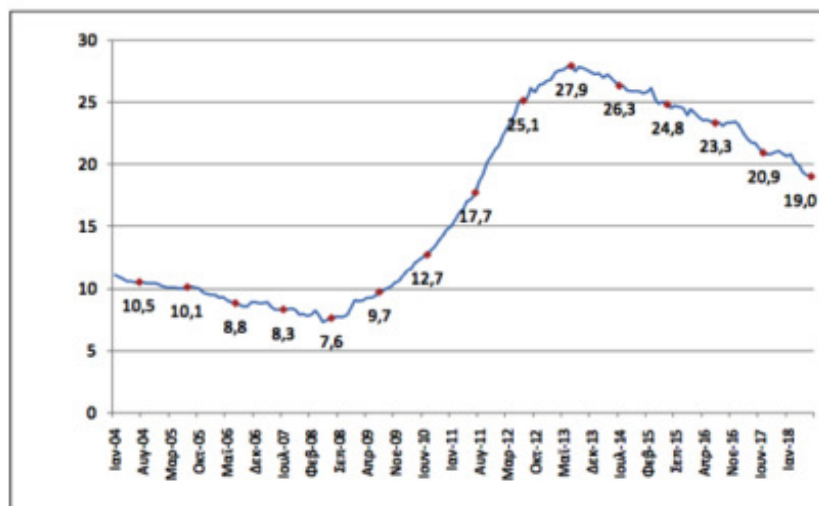
- Οι άνεργοι μειώθηκαν κατά 47.836 άτομα σε σχέση με τον Ιανουάριο του 2016 (μείωση 4,1%) και κατά 2.085 άτομα σε σχέση με τον Δεκέμβριο του 2016 (μείωση 0,2%).

- Οι οικονομικά μη ενεργοί, δηλαδή τα άτομα που δεν εργάζονται ούτε αναζητούν εργασία, αυξήθηκαν κατά 3.897 άτομα σε σχέση με τον Ιανουάριο του 2016 (αύξηση 0,1%) και κατά 5.675 άτομα σε σχέση με τον Δεκέμβριο του 2016 (αύξηση 0,2%).

Πίνακας 1: Απασχολούμενοι, άνεργοι, οικονομικά μη ενεργοί και ποσοστό (%) ανεργίας, Ιούλιος 2013 - 2018

	Ιούλιος					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Απασχολούμενοι	3.470.640	3.556.131	3.615.908	3.698.139	3.792.214	3.837.271
Άνεργοι	1.342.797	1.265.989	1.192.926	1.125.150	1.002.310	897.861
Οικονομικά μη ενεργοί	3.368.266	3.310.466	3.275.599	3.222.077	3.216.075	3.238.010
Ποσοστό ανεργίας	27,9	26,3	24,8	23,3	20,9	19,0

Γράφημα 1: Εξέλιξη του ποσοστού ανεργίας κατά μήνα, Ιούλιος 2004 – 2018

Οι τιμές που σημειώνονται στη καμπύλη αναφέρονται στο μήνα Ιούλιο κάθε έτους

Στους Πίνακες 2 και 3 που ακολουθούν παρουσιάζεται το ποσοστό της ανεργίας, αναλυτικά, κατά φύλο και ομάδες ηλικιών για το μήνα Μάρτιο των ετών 2013 έως και 2018.

Πίνακας 2: Ποσοστό (%) ανεργίας κατά φύλο, Μάρτιος 2013 – 2018

Φύλο	Μάρτιος					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Άρρενες	24,6	24,2	23,1	19,9	18,5	16,3
Θήλειες	30,9	30,6	29,7	28,6	26,8	25,0
Σύνολο	27,4	27,0	26,1	23,8	22,1	20,1

Πίνακας 3: Ποσοστό (%) ανεργίας κατά ομάδες ηλικιών, Μάρτιος 2013 - 2018¹

Ομάδες ηλικιών	Μάρτιος					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
15-24	59,4	56,3	51,9	49,6	45,2	43,2
25-34	35,0	35,1	33,6	30,1	28,7	24,7
35-44	23,5	23,9	23,1	20,3	19,1	18,3
45-54	20,3	20,1	20,2	19,6	17,3	16,4
55-64	16,6	17,7	18,7	19,4	19,3	16,4
65-74	9,6	13,6	10,8	12,3	10,9	11,8
Σύνολο	27,4	27,0	26,1	23,8	22,1	20,1

Εν κατακλείδι, σε ότι αφορά την αγορά εργασίας, οι διάφορες θεσμικές ρυθμίσεις καθώς και το γενικότερο πλαίσιο λειτουργίας της, εμφάνισε σ' αυτή δυσλειτουργίες και αλλοίωσε την ανταγωνιστική δυνατότητα των επιχειρήσεων. Για την αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού έχουν θεμελιωθεί και εξακολουθούν να λαμβάνουν μέτρα για μια ενεργητική αγορά εργασίας που επεκτείνουν όμως το ποσοστό ανεργίας. Τα μέτρα αυτά έχουν σχέση με την ελαστικοποίηση των εργασιακών σχέσεων, με την αναίρεση ορίου απολύσεων, ελεύθερο καθεστώς προσλήψεων, ευέλικτο ωράριο απασχόλησης, διευθέτηση χρόνου εργασίας, κατάργηση κατώτατου ημερομισθίου και κατάργηση του θεσμού των συλλογικών διαπραγματεύσεων, την μείωση των ωρών εργασίας με ταυτόχρονη μείωση των αποδοχών των εργαζομένων και την μεταβολή του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης προς μια κατεύθυνση συμπίεσης του κόστους που αυτό επιφέρει στις επιχειρήσεις. Τα μέτρα έχουν ως βασικό σκοπό να ενδυναμώσουν τις επενδύσεις στον

ιδιωτικό τομέα που θα συνθέσει την κινητήρια δύναμη για την έξοδο της οικονομίας από την ύφεση και την αντιμετώπιση του υψηλού ποσοστού ανεργίας.

2.6 Αντιμετώπιση της ανεργίας

Η αντιμετώπιση του φαινομένου της ανεργίας είναι αναγκαία και επιβεβλημένη καθώς απαρτίζει ένα πολύ σημαντικό παράγοντα κοινωνικής περιθωριοποίησης. Η διευθέτηση του προβλήματος της ανεργίας έχει άμεση σχέση με τη ζωτικότητα και την ομαλή πρόοδο όλων των χωρών και είναι απαραίτητο να συγκροτεί την πρωταρχική μέριμνα για όλες τις κοινωνίες.

Αρκετά και διάφορα κριτήρια για την αντιμετώπιση της ανεργίας έχουν ανά διαστήματα ληφθεί και έχουν τεθεί σε εφαρμογή και, πολύ περισσότερο, παρουσιαστεί ως προτάσεις. Η νοοτροπία των μέτρων αυτών και των προτάσεων διαφέρει ανάλογα και με τις γενικότερες πολιτικές πεποιθήσεις και θέσεις που κυριαρχούν ανά τακτά χρονικά διαστήματα.

Προκειμένου οι επιχειρήσεις να επεκτείνουν τις επενδύσεις τους, να αυξήσουν σε σημαντικό βαθμό τη δραστηριότητά τους και να αναπτύξουν νέες θέσεις εργασίας, είναι απαραίτητο το θεσμικό πλαίσιο των αγορών προϊόντων να απλώνει την ανταγωνιστική πίεση πάνω στις επιχειρήσεις και ταυτόχρονα να θέτει το περιβάλλον φιλικό προς την επιχειρηματική δραστηριότητα. Αυτό είναι εφικτό να γίνει εάν:

i. Με την εξώθηση του ανταγωνισμού, την απλούστευση του ρυθμιστικού και ειδικότερα του φορολογικού περιβάλλοντος, την παροχή κινήτρων και την αντιμετώπιση των φραγμών στην επιχειρηματικότητα και ιδιαίτερα στην ίδρυση νέων επιχειρήσεων. Επίσης, άλλες λύσεις για την ανάκαμψη του επιχειρηματικού περιβάλλοντος είναι η υιοθέτηση θεσμικού πλαισίου για τη λειτουργία των δημόσιων επιχειρήσεων και οργανισμών, τη δημιουργία υπηρεσίας για τον έλεγχο της οικονομικής διαχείρισης στον ευρύ δημόσιο τομέα, και την εφαρμογή του νόμου για τις συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.

ii. Με τη διευκόλυνση της μετάβασης σε μια οικονομία βασισμένη στη γνώση, την ενθάρρυνση της χρήσης τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών και την ενδυνάμωση των επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο και σε έρευνα και

ανάπτυξη. Ειδικά όσον αφορά τη διευκόλυνση της μετάβασης σε μια οικονομία της γνώσης, πρέπει να μεγιστοποιηθούν οι δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη ως ποσοστό του ΑΕΠ. Μέχρι σήμερα όμως, η Ελλάδα συγκαταλέγεται στην τελευταία θέση μεταξύ των 15 πιο ανεπτυγμένων χωρών της ΕΕ, ενώ συνεχίζει να μην υπερτερεί και στον τομέα της χρήσης των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών, παρόλο που οι επενδύσεις και η χρήση προσωπικών υπολογιστών και του Διαδικτύου αναπτύχθηκαν σε σημαντικό βαθμό την τελευταία δεκαπενταετία. Είναι αναγκαίο να ενθαρρυνθεί η χρήση των τεχνολογιών αυτών, καθώς έχουν σημαντικό ρόλο στην αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας

iii. Στην καλύτερευση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος αλλά και στην άνοδο της παραγωγικότητας μπορεί να συμμετέχει σημαντικά ο εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης, ώστε αυτή να γίνει πιο αποδοτική καθώς και πιο φιλική γενικά προς τους πολίτες, αλλά και ειδικότερα προς τις επιχειρήσεις και τους εργαζομένους. Τα τελευταία χρόνια εμμένουν πολλά να συμβούν για να εξαλειφθεί αποτελεσματικά το πρόβλημα της κρατικής γραφειοκρατίας και μια μορφή της, που είναι η υπερβολική ρύθμιση της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Το ζήτημα όμως αυτό θεωρείται ότι είναι εύκολο ώστε να επέλθει κάποια λύση. Είναι αρκετή μια διαφορετική προσέγγιση στα πράγματα, ενώ το δημοσιονομικό κόστος είναι μηδαμινό. Αντίθετα, το κόστος της σημερινής κατάστασης είναι σημαντικό για τις επιχειρήσεις και έχει ως αποτέλεσμα τόσο οι εγχώριες όσο και οι άμεσες ξένες επενδύσεις να ωθούνται σε πολύ χαμηλά επίπεδα.

Τα μέτρα που μπορεί να λάβει μια κυβέρνηση για την αντιμετώπιση της ανεργίας είναι δύο γενικές κατηγορίες:

1. μέτρα αύξησης της συνολικής ζήτησης και
2. μέτρα αύξησης της ευελιξίας της αγοράς εργασίας και επαγγελματικής κατάρτισης του εργατικού δυναμικού

Τα μέτρα αύξησης της συνολικής ζήτησης είναι:

- δημοσιονομικά
- νομισματικά

Τα δημοσιονομικά μέτρα περικλείουν κυρίως την άνοδο των δαπανών από το κράτος για δημόσια έργα και προβολή μεγάλων επενδυτικών έργων. Βασικός σκοπός όλων αυτών των έργων είναι η άμεση ενίσχυση της εργασίας και των εισοδημάτων.

Τα νομισματικά μέτρα αποσκοπούν στην υποβάθμιση του επιτοκίου, με σκοπό την ενίσχυση των ιδιωτικών επενδύσεων της παραγωγής και συνεπώς της απασχόλησης. Τα δημοσιονομικά και τα νομισματικά μέτρα στοχεύουν κατά κύριο λόγο στην άνοδο της συνολικής ζήτησης και στη μείωση της ανεργίας που προέρχεται στην ανεπάρκεια της ζήτησης .

Από τα πιο σημαντικά μέτρα για την εξάλειψη της διαρθρωτικής ανεργίας είναι η απόπειρα προσαρμογής των συνολικών εκροών του εκπαιδευτικού συστήματος στις απαιτήσεις και προοπτικές της αγοράς εργασίας, σε συνδυασμό με τον κατάλληλο επαγγελματικό προσανατολισμό. Στο οικονομικό σύστημα της χώρας μας δεν αρκεί μόνο να συντηρείται η γνώση και η τεχνογνωσία που ανακτήθηκε σε κάποια δεδομένη στιγμή. Βασική προϋπόθεση είναι η ικανότητα μάθησης, επικοινωνίας, ομαδικής εργασίας, αξιολόγηση της προσωπικής κατάστασης. Τα μελλοντικά επαγγέλματα χρειάζονται ικανότητες διάγνωσης, διατύπωσης προτάσεων βελτίωσης, σε όλα τα επίπεδα, αυτονομία, πνευματική ανεξαρτησία και ικανότητα ανάλυσης που αποδίδει η γνώση. Κατά συνέπεια είναι αναγκαία η προσαρμογή του περιεχομένου της εκπαίδευσης και της δυνατότητας βελτίωσης της κατάρτισης, κάθε φορά που κρίνεται απαραίτητο.

Η αναγκαιότητα της ανάπτυξης της συνεχούς επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης έχει γίνει αναμφισβήτητη, αλλά επιδιώκει και τον επαναπροσανατολισμό των διαθέσιμων πόρων προς αυτή την κατεύθυνση και όχι προς παθητικές πολιτικές καταπολέμησης της ανεργίας. Η δυσχέρεια ανταπόκρισης του συστήματος επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στις συνεχώς μεταβαλλόμενες ανάγκες σχετίζεται από τη μια με τους χαλαρούς δεσμούς της με την παραγωγή, τους κοινωνικούς στόχους και τις προτεραιότητες και από την άλλη με την ανεπάρκεια προσέγγισης και ικανοποίησης των ατομικών αναγκών, δυνατοτήτων και επιλογών του εργατικού δυναμικού. Με αυτόν τον τρόπο, η τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση ,η συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση, αποτελούν κύριο μέσο για μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη αντιμετώπιση της ανεργίας.(Σκουτέλης Γ., (1996), «Η Ανεργία: Αιτία και Λύσεις», Αθήνα, εκδόσεις International Forum, σελ. 200-204)

Βασικό μέτρο πολιτικής για την καταπολέμηση ενός μέρους της διαρθρωτικής ανεργίας, και ειδικότερα όσον αφορά τη γεωγραφική κατανομή της, είναι η παροχή κινήτρων για τη μεταφορά των εργαζομένων ορισμένων κατηγοριών και ειδικοτήτων, σε περιοχές όπου υπάρχει ζήτηση για τέτοιες περιπτώσεις. Αυτό απευθύνεται ιδιαίτερα στους εργάτες γης σε περιόδους συγκομιδής της παραγωγής και συνήθως είναι προσωρινού χαρακτήρα. Πιο μόνιμο χαρακτήρα έχουν τα κίνητρα που προσφέρονται υπό τη μορφή επιδοτήσεων ή δανείων, για τη μεταφορά νέων ζευγαριών ή και άλλων κατηγοριών εργαζομένων ή και μικροεπιχειρηματιών στην περιφέρεια, όπου είναι και στρατηγικά επιθυμητή η μετοίκιση πληθυσμού και η ανάπτυξη.

Πέρα από τα μέτρα αντιμετώπισης της ανεργίας σημαντική είναι και η κοινωνική στήριξη κυρίως των ηλικιωμένων μακροχρόνιων ανέργων. Προς αυτό το επίπεδο βρίσκεται η σχεδιαζόμενη ίδρυση του ταμείου Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Αυτό θα αφορά σε ανέργους των κλάδων που είναι φθίνοντες, διαμένουν σε περιοχές με μεγάλο ποσοστό ανεργίας και εμφανίζονται προβλήματα επανένταξης στην αγορά εργασίας. Για να εισαχθεί κάποιος στο ταμείο πρέπει να είναι άνω των 50 ετών και να έχουν εφαρμοστεί όλα τα υπόλοιπα μέτρα ενεργητικής και παθητικής πολιτικής. Το ταμείο θα έχει βασικό σκοπό στην εισοδηματική ενίσχυση αυτών των ανέργων για ορισμένο χρονικό διάστημα και να περιορίζεται μέχρι το 80% του τελευταίου μισθού. Προτεινόμενες πηγές χρηματοδότησης αποτελούν τα κονδύλια από κοινοτικά προγράμματα ή από μερική αναδιάταξη των κοινωνικών πόρων του προϋπολογισμού.

3 ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 : ΕΡΓΑΣΙΑ, ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

3.1 Ορισμός της οικονομικής κρίσης

Το κυρίαρχο συστατικό που διαμορφώνει τον πυρήνα κάθε κοινωνίας είναι ο τρόπος, με τον οποίο είναι δομημένη η οικονομική της ζωή. Η οργάνωση της οικονομικής ζωής συμπεριλαμβάνει τους θεσμούς και τους μηχανισμούς, στους οποίους βασίζεται, και μέσα από τους οποίους δημιουργείται η παραγωγή των προϊόντων, η ανταλλαγή και η κατανάλωση τους. Παρόλα αυτά, αρκετές φορές αδύναμες κοινωνίες έρχονται αντιμέτωπες με την κρίση.

Σχετικά με τον ορισμό της κρίσης, υπάρχουν αρκετοί και αλληλοσυγκρουόμενοι πολλές φορές ορισμοί. «Κρίση σε ένα κοινωνικό πλαίσιο είναι: η παρουσία της απειλής και της αστάθειας που σχετίζονται με οικονομικά, πολιτικά, στρατιωτικά, οικολογικά και άλλα προβλήματα της κοινωνίας.»(Strategy train (2009), Τι είναι κρίση, <http://www.strategy-train.eu/index.php?id=198&L=4>) Αποτελεί φυσικό επακόλουθο, η κρίση να επηρεάζει όλους τους τομείς της ζωής μας, καθώς δεν ανταποκρίνεται μόνο στην οικονομική πλευρά ο όρος αυτός.

Από την άλλη, οι Rosenthal και Pijnenburg (1991) δηλώνουν ότι : «η κρίση σχετίζεται άμεσα με τις καταστάσεις που τις χαρακτηρίζει μια σοβαρή απειλή , αβεβαιότητα και την αίσθηση του επείγοντος.» (Μαλαμά ,Γ.Α. (2011) , «Διαχείριση κρίσεων στον ελληνικό τουρισμό.»)

Σε αυτό το σημείο της εργασίας μας θα αναλύσουμε, πιο συγκεκριμένα, τον ορισμό της οικονομικής κρίσης: «Οικονομική κρίση είναι μια διαταραχή στις χρηματοπιστωτικές αγορές στις οποίες, οι λάθος επιλογές και τα προβλήματα οικονομικού κινδύνου συνεχώς αυξάνονται με αποτέλεσμα να αδυνατούν να διοχετεύσουν το κεφάλαιο τους σε παραγωγικές επενδύσεις και σε αποδοτικούς τομείς.» Επιπροσθέτως : «Η Οικονομική κρίση απαρτίζει την μία από τις δύο φάσεις των οικονομικών διακυμάνσεων σε έναν Οικονομικό κύκλο και πιο συγκεκριμένα, την φάση της καθόδου, δηλαδή όταν η οικονομική δραστηριότητα βρίσκεται σε μια

συνεχή συρρίκνωση.» (Κρίσεις του 20ου αιώνα, Ορισμός οικονομικής κρίσης, (2013), <http://financialcrises20thcentury.blogspot.gr/2013/02/blog-post.html>)

Αξίζει να αναφερθεί ότι οι Οικονομικές κρίσεις, είναι αντίθετες μεταξύ τους όσο αφορά α) την φύση β) την ένταση γ) την γεωγραφική έκταση δ) τον αντίκτυπο και ε) την χρονική διάρκεια . Συνεπώς, με βασικό στοιχείο την γεωγραφική έκταση οι οικονομικές κρίσεις χωρίζονται σε εθνικές, περιφερειακές και παγκόσμιες. Από την άλλη πλευρά, με στοιχείο την χρονική διάρκεια, διαμορφώνονται σε α)παροδικές και β) χρόνιες και μπορούμε να τις χωρίσουμε σε επτά βασικές κατηγορίες:

- α) συγκυριακές και αναπτυξιακές,
- β) πληθωριστικές,
- γ) κρίσεις στις αγορές αγαθών,
- δ) κρίσεις δημοσίου χρέους,
- ε) συναλλαγματικές,
- στ) τραπεζικές,
- ζ) χρηματιστηριακές

(Ασημάκης Ταμουρατζής , Οι διεθνείς οικονομικές κρίσεις από το 1973 έως και σήμερα , <http://www.economica.gr/files/tamourantzis-crisis.pdf>)

3.2 Οικονομική κρίση στην Ελλάδα

Η οικονομική κρίση έχει καταλάβει παγκόσμιο χαρακτήρα και συνοδεύεται από το τέλος μιας εποχής με όρους οικονομικούς , πολιτικούς και ιδεολογικούς. Τα έντονα στάδια ανάπτυξης της παγκόσμιας οικονομίας βρίσκονται στο παρελθόν όπως φυσικά και η σταδιακή ανάπτυξη των αγορών. Είναι κοινώς γνωστό ότι υπάρχει ένα ποσοστό της τάξεως του 10% ως «έχοντες» και ένα 90% «μη έχοντες» και ως ισχύουσα πραγματικότητα οι «έχοντες» είναι εκείνοι που μπορούν να καθορίζουν μέσα από το νομικό πλαίσιο, την ιδιοκτησία τους την εξουσία καθώς και τη κυβέρνηση, από τη στιγμή που κατέχουν τα μέσα παραγωγής (εργοστάσια, επιχειρήσεις κτλ.) Το άδικο βέβαια είναι ότι καλείτε να πληρώσει το υπόλοιπο 90%. Όσο αυτή η λογική κυριαρχεί τα προβλήματα που προκύπτουν θα επιλύονται σε αυτό

το πλαίσιο, από την άλλη πρέπει να καταλάβουμε τον τρόπο με τον οποίο σχηματίζεται η οικονομία. Δεν είναι εφικτό κανέναν να προεικάζει με αρκετή σιγουριά πως θα αναπτυχθεί και ούτε πόσο θα κρατήσει η κρίση και τι επιπτώσεις θα επέλθουν.

Η παγκόσμια οικονομική κρίση έρχεται και στην χώρα μας και βρίσκεται αντιμέτωπη με μια άλλη κρίση εγχώριας κατασκευής που υπήρχε αρκετά χρόνια πριν. Το θέμα είναι ότι η σύγκρουση αυτή είναι πιθανόν να δημιουργήσει επικίνδυνα αποτελέσματα. Η χώρα μας δοκιμάζεται εδώ και αρκετά χρόνια από μια καθοριστική υποβίβαση του πολιτικού της συστήματος και των θεσμών, η οποία τα τελευταία χρόνια εντείνεται.

Η αγορά εργασίας στη χώρα μας δεν χαρακτηρίζεται ως ανταγωνιστική, αλλά χαρακτηρίζεται από αρκετές διαστρεβλώσεις που παρεμποδίζουν την απορρόφηση των ανέργων. Οι διαστρεβλώσεις αυτές εμφανίζονται από το γεγονός ότι όσοι έχουν εργασία δεν έχουν κανένα λόγο να δεχτούν μισθολογικές ή άλλες απώλειες, προκειμένου να διασφαλίσουν και να συμμετέχουν στην απορρόφηση των ανέργων. Από την άλλη πλευρά, οι επιχειρήσεις δεν είναι διατεθειμένες να αυξήσουν τον αριθμό των απασχολούμενων, εκτός εάν μειωθεί η σχέση του κόστους εργασίας προς την παραγωγικότητα της, που βραχυχρόνια είναι σχεδόν σίγουρη όπως σίγουρο είναι και το κόστος εργασίας, μέσω του καθορισμού των μισθών με τις ετήσιες επαναδιαπραγματεύσεις.

Η μείωση της ανεργίας που επιφέρει η ύφεση θα μπορούσε να καταπολεμηθεί εάν η αγορά εργασίας ήταν πλήρως ανταγωνιστική, γιατί οι άνεργοι θα διατίθενται να εργαστούν με τους ίδιους ή κατώτερους μισθούς από εκείνους τους οποίους λαμβάνουν οι ήδη απασχολούμενοι, αποτέλεσμα που θα μείωνε τους μισθούς, άρα και τη σχέση μεταξύ του κόστους εργασίας και της παραγωγικότητας. Παρόλα αυτά, η αγορά εργασίας δεν ενεργεί καθ' αυτόν τον τρόπο διότι οι μισθοί δεν ορίζονται από μια ανταγωνιστική διαδικασία στην οποία οι άνεργοι θέλουν να εργαστούν με χαμηλότερους μισθούς ή με χειρότερες συνθήκες και δίνεται η ευκαιρία στις επιχειρήσεις να αποδεχτούν αυτή την προσφορά.

Η ύφεση προκαλεί την ανεργία η οποία λόγω της ύπαρξης των συνδικαλιστικών οργανώσεων κατά των συλλογικών διαπραγματεύσεων, του συστήματος κοινωνικής προστασίας των ανέργων με τα επιδόματα ανεργίας, της

υψηλής άμεσης και έμμεσης φορολογίας καθώς και των μεγάλων εισφορών στην κοινωνική ασφάλιση, συμμετέχουν στην αύξηση του προβλήματος της ανεργίας η οποία δεν είναι δυνατόν να αντιμετωπιστεί από τον ισχύοντα τρόπο λειτουργίας της αγοράς εργασίας.

Η Ελληνική οικονομία διέπεται από μια σειρά παραγόντων τόσο εσωτερικών όσο και διεθνών. Κάθε χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης υποφέρει από την οικονομική κρίση με διαφορετικούς τρόπους. Οι διαφορές που εντοπίζονται είναι σχετικά με τον τρόπο, την έκταση και ένταση. Για αυτούς τους λόγους, κάθε χώρα δραστηριοποιείται στο πλαίσιο των κατευθύνσεων της , στο μέτρο των αναγκών και των προβλημάτων της και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της. Βασικό συστατικό της οικονομίας μας είναι η ύπαρξη διαρθρωτικών προβλημάτων πολύ καιρό πριν την εκδήλωση της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης , τα οποία αυξήθηκαν τα τελευταία χρόνια με την έντονη ενασχόληση στην άσκηση πολιτικών και στη κατεύθυνση των αυτορρυθμιζόμενων αγορών .

Οι μακροοικονομικές ανισορροπίες της Ελληνικής Οικονομίας παρουσιάζονται συχνά μέσω της συνεχόμενης καθυστέρησης του ρυθμού ανάπτυξης αλλά και μέσω των συνεχώς αυξημένων ελλειμμάτων του Δημοσίου και του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών , στο ύψος του Δημοσίου Χρέους , τα οποία έχουν αυξηθεί κατά πολύ. Με αφορμή τα παραπάνω προβλήματα, η οικονομία παρουσιάζεται ακόμη πιο ευάλωτη στους εξωτερικούς παράγοντες της διεθνούς οικονομικής κρίσης και θέτουν όρια στα αποθέματα ανάπτυξης της χώρας.

3.3 Δραστηριότητες αποφυγής της χρεοκοπίας

Από τον Ιανουάριο του 2010 , η κυβέρνηση είχε προσπαθήσει να βρει λύσεις στο αδιέξοδο μόνο με αυξήσεις φόρων , αλλά τον Μάρτιο αναγκάστηκε να μεταβεί σε περικοπές κυβερνητικών δαπανών και συγκεκριμένα της μισθολογικής και συνταξιοδοτικής επιβάρυνσης του δημόσιου τομέα. Αυτή η κίνηση της κυβέρνησης μπορεί να αναλυθεί από το γεγονός ότι στην παρούσα φάση, με τις χρηματαγορές κλειστές για την Ελλάδα, η κυβέρνηση δεν είχε άλλη λύση από το να εμφανίζει την ύπαρξη κάποιας θέλησης για περικοπή ορισμένων δαπανών.

Από την άλλη, τα μέτρα που ανακοινώθηκαν τον Μάρτιο χαρακτηρίστηκαν από τις αγορές «ανεπαρκή και καθυστερημένα», και επιπροσθέτως η δημοσιονομική διόρθωση που κατάφεραν να επιφέρουν απευθυνόταν μόνο σε ένα κλάσμα του κυβερνητικού ελλείμματος το οποίο ξεπερνούσε τα 25 δισεκατομμύρια ευρώ. (ΕΛΣΤΑΤ , 2009-2010, ΑΕΠ)

Επίσης, οι χρηματαγορές διέθεταν πλήρη γνώση των προβλημάτων που είχαν κατακλείσει την ελληνική οικονομία, και ήθελαν να αξιολογήσουν μια απόπειρα δημοσιονομικής εξομάλυνσης ανάλογη με αυτή του ελλείμματος, καθώς και μια αξιοπρόσεκτη στρατηγική μεταρρυθμίσεων. Από την άλλη μέχρι τον Απρίλιο δεν είχε πραγματοποιηθεί καμία τέτοια κίνηση , και λόγω αυτού παρέμειναν κλειστές για την Ελλάδα και άφησαν στην κυβέρνηση μόνο δύο επιλογές : άτακτη χρεοκοπία ή αναζήτηση οικονομικής βοήθειας.

Η κυβέρνηση αφού είχε αντιληφθεί τις επιπτώσεις που θα επέρχονταν με την άτακτη χρεοκοπία, επέλεξε την επιλογή να αναζητήσει οικονομική βοήθεια. Με αυτή την επιλογή, απέστειλαν μια επιστολή τον Απρίλιο του 2010 σύμφωνα με την οποία επιζητούσε να ξεκινήσει η διαδικασία που είχε σχηματιστεί και παραχωρηθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή προς την Ελλάδα, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. (Μιχάλης Μητσόπουλος & Θεόδωρος Πελαγίδης , «Κατανοώντας την κρίση στην Ελλάδα», Εκδόσεις Ψυχογιός, 2012 ,κεφ.6ο)

Το Μνημόνιο υπήρξε μια εντελώς καινούρια οπτική της εφαρμογής ενός μεταρρυθμιστικού προγράμματος σε μια χώρα όπου η κυβέρνηση επιζητά οικονομική βοήθεια μέσα σε ένα περιβάλλον δημοσιονομικών και μακροοικονομικών πιέσεων τις οποίες δεν είναι εφικτό να καταπολεμήσει από μόνη της. Η οπτική αυτή δεν ήταν ίδια με εκείνη που εφάρμοζε ως τότε το ΔΝΤ στις χώρες που είχαν απευθυνθεί για οικονομική βοήθεια, καθώς διευθετήθηκε η πολιτική συμφωνία, η ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωζώνη είχε ως βασικό όρο να υπάρχει ενεργός ρόλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της ΕΚΤ , παράλληλα με τους εκπροσώπους του ΔΝΤ , για την αναδιάρθρωση των όρων της συμφωνίας , και επίσης για την επίβλεψη της εφαρμογής δεσμεύσεων που είχε ανατεθεί στην ελληνική κυβέρνηση .

Η συνεργασία αυτή μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της ΕΚΤ και του ΔΝΤ, κατασκεύασε έναν συνδυασμό εξειδικευμένων γνώσεων και δυνατοτήτων για τη διαμόρφωση ενός σχεδίου που θα διατηρούσε αμετάβλητα τα οικονομικά της

Ελλάδας και τα μακροοικονομικά θεμελιώδη στοιχεία της ελληνικής οικονομίας. Βασικό στοιχείο υπήρξαν οι αξιολογήσεις που συντελούνταν κατά κύριο λόγο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Επιπροσθέτως, τα τελευταία χρόνια είχαν αποπειραθεί να καλυτερεύσει το σχεδιασμό των μέτρων που εκτελούσε στις χώρες που απευθύνονταν για την οικονομική βοήθειά του με μια μέθοδο που να καταπολεμάει τις αποδεδειγμένες αδυναμίες αυτών των χωρών χωρίς να υποθάλλουν τα μέτρα που έπρεπε να εφαρμοστούν.

Με αυτό τον τρόπο, το μνημόνιο προέβλεπε μέτρα τα οποία είχαν σκοπό :

- ❖ να καταπολεμήσουν τις οριακές δημοσιονομικές αστάθειες της ελληνικής κυβέρνησης

- ❖ να υποδεικνύουν μακροπρόθεσμες εναλλακτικές λύσεις για τα μεγαλύτερα αίτια που χορηγούσαν σε αυτές τις αστάθειες να παρουσιαστούν και να συμμετέχουν για αρκετές δεκαετίες , και που έχουν άμεση σχέση με την ανικανότητα της γενικής κυβέρνησης να παρακολουθεί τη χρήση των δημόσιων κονδυλίων, να επιβλέπει την εκτεταμένη φοροδιαφυγή, και να αντιμετωπίσει τις φοροαπαλλαγές για προνομιούχες επαγγελματικές μονάδες

- ❖ να καταπολεμηθούν οργανισμοί της γενικής κυβέρνησης που αντιδρούσαν παραδοσιακά με μεγάλη αδιαφορία για κάθε δημοσιονομικό περιορισμό

- ❖ να αντιμετωπίσουν τους βασικότερους δεσμευτικούς περιορισμούς που περιορίζουν τον ανταγωνισμό και την παραγωγικότητα στις αγορές προϊόντων

- ❖ να προσθέσουν μερική ευκαμψία και μια καλύτερη παρακολούθηση της αγοράς εργασίας

Συνεπώς, το Μνημόνιο περιείχε ένα μεγάλο πεδίο εφαρμογών . Στην πρωταρχική του φάση , συμπεριελάμβανε από 200 διαφορετικές δραστηριότητες που κανονίστηκαν να εκτελεστούν μέχρι το 2014 , είτε ως μερικές μεμονωμένες δραστηριότητες , είτε ως μονάδες ξεχωριστών δραστηριοτήτων που αποβλέπουν να διασφαλίσουν την σίγουρη επίτευξη των στόχων.

3.4 Πράξη 1ου Μνημονίου

Η εφαρμογή του μνημονίου ξεκίνησε με μια πρόσθετη διαβεβαίωση ότι η κυβέρνηση αποδέχτηκε τη στρατηγική να σταθεροποιήσει τη δημοσιονομική εξομάλυνση κυρίως σε αυξήσεις φόρων παρά σε περικοπές δαπανών. Με αυτό τον τρόπο , η νομοθετική εφαρμογή αποδοχής του Μνημονίου συμπεριελάμβανε μέτρα που μεγιστοποίησαν τους φόρους κατανάλωσης και διεύρυναν τον έκτακτο φόρο επί των εταιρικών κερδών.

Κατά το έτος 2014, και με βάση τις κυβερνητικές ρυθμίσεις που περιλαμβάνονταν στο κείμενο των νόμων που ψηφίστηκαν το καλοκαίρι του 2010, η μεγιστοποίηση των φορολογικών εσόδων έπρεπε να είχε υπερισχύσει κατά 60% την αύξηση που επιζητούσε το μνημόνιο , ενώ έως το καλοκαίρι του 2010 τα μέτρα περικοπής των δαπανών απευθύνονταν σε ποσό αρκετά μικρότερο από τον στόχο που είχε τεθεί από το μνημόνιο. Κατά τα μισά του 2010, η μεγάλη αύξηση των φόρων κατανάλωσης , που επιτεύχθηκε κυρίως τον Μάρτιο του 2010, εξισορρόπησε τη μείωση της ιδιωτικής κατανάλωσης καθώς η ελληνική οικονομία κινούνταν σε μεγάλη μείωση.

Από την άλλη πλευρά , οι περικοπές δαπανών, μισθών και επιδομάτων των δημοσίων υπαλλήλων , μπορεί να σταματούσαν την ανοδική πορεία τους μετά τον Μάρτιο του 2010, αλλά μέχρι τον Ιούνιο του 2010 η μηνιαία φύλαξη κινούνταν σε χαμηλά επίπεδα, με εξαίρεση τον Απρίλιο, καθώς ορισμένα επιδόματα εκτιμήθηκαν αναδρομικά από τον Ιανουάριο. (Παναγιώτης Ρουμελιώτης, «Το άγνωστο παρασκήνιο της προσφυγής στο Δ.Ν.Τ : πως και γιατί φτάσαμε στο Μνημόνιο», Εκδοτικός Οίκος Α.Α. Λιβάνη, 2012)

Οι επόπτες των δανειστών αντιλήφθηκαν αυτά τα προβλήματα και παρακίνησαν την ελληνική κυβέρνηση να κατανοήσει πιο σοβαρά τις περικοπές δαπανών. Συγχρόνως , οι επόπτες επιζητούσαν συνεχώς αρκετές λεπτομέρειες για την εφαρμογή των μέτρων ελέγχου των μεγάλων δαπανών και την ενδυνάμωση του μηχανισμού που κατάρτισε και επέβλεπαν την εφαρμογή των προϋπολογισμών της κεντρικής και γενικής κυβέρνησης , πάντα με πρωτοβουλίες που συμπεριλαμβάνονται στο Μνημόνιο.

Όσον αφορά τον πυρήνα των σημαντικών διαμορφώσεων , όπως η κοινωνική ασφάλιση , το ξεκίνημα των κρίσιμων βιομηχανιών δικτύου και των επαγγελματικών υπηρεσιών στον ανταγωνισμό, καθώς και σχετικά με την πλευρά της δημοσιονομικής εξυγίανσης που ανταποκρίνεται στην περικοπή δαπανών γίνεται να κατανοηθεί κατά το πρώτο έτος εφαρμογής του μνημονίου μια απροθυμία των αρμόδιων υπουργών να συνεντιστούν πλήρως με το πεδίο του μνημονίου , για να συμβαδίσουν αυξανόμενες πιέσεις από τους δανειστές , και να παρουσιαστεί εν τέλει με μεγάλη αργοπορία μια τάση ανάκλησης πρωτοβουλιών που έδειχναν να συνετίζονται με τις κύριες κατευθυντήριες γραμμές του μνημονίου.

Καθώς, οι διαμορφώσεις της αγοράς προϊόντων συνήθως επιδέχονται κάποιο χρόνο για να προσδώσουν καρπούς , η βιασύνη να τεθούν στο μεγαλύτερο μέρος τους προς τη λήξη του προγράμματος εφαρμογής, όπως παρουσιάζεται στο πρωταρχικό προσχέδιο του μνημονίου και ύστερα να ακυρώνεται συνεχώς η εφαρμογή τους, που εξαπολούσε να παραθέσει την οικονομία σε μακράς διάρκειας και αδικαιολόγητη καθυστέρηση. Αυτή η επιβράδυνση, συγκεκριμένα των αλλαγών που ανάγονται στις αγορές προϊόντων, στις επαγγελματικές υπηρεσίες και στη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος , έχει υποστηριχθεί αρκετές φορές από εκθέσεις όπως εκείνες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/ΕΚΤ/ΔΝΤ (2010) , του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (2010) και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (2010), καθώς και σχεδόν από τις επόμενες εκθέσεις προόδου.

Το καινούριο σχέδιο οικονομικής διακυβέρνησης στην Ευρώπη , όπως αναδομείται από το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο, επιζητά από τις χώρες – μέλη μια πιο εντατική και συντονισμένη προσπάθεια στο δημοσιονομικό και διαρθρωτικό πεδίο, ξεκινώντας από το 2011. Σχετικά με την Ελλάδα, τα λεγόμενα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε σχέση με το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων βασικά αντιστοιχούσαν με την απαίτηση πλήρους εφαρμογής του μνημονίου, το οποίο αναδείχνει πως το μνημόνιο εγκαθιστά το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων στην Ελλάδα.

Με την εκτέλεση της διαδικασίας δημοσιονομικής εξομάλυνσης, το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο επιζήτησε να εισαχθούν στην Μεσοπρόθεσμη Δημοσιονομική Στρατηγική αναφορές της Επιτροπής , σε περίπτωση που το υποβληθέν πενταετές δημοσιονομικό πλάνο δεν προβλέπεται σε ρεαλιστικά μέτρα ή δεν θεωρείται κατάλληλο για τις προκλήσεις που περικλύουν τη χώρα. Για αυτό το λόγο, το

Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής (ΜΠΔΣ) της Ελλάδας στα τέλη του πρώτου εξαμήνου του 2011 έπρεπε να εφαρμοστεί συμπεριλαμβάνοντας καινούρια σοβαρά δημοσιονομικά μέτρα για να εκπροσωπεί μια ομάδα μέτρων που παρείχε την αναδιαμόρφωση μιας ευκαιρίας βιωσιμότητας έως το 2015.

Κάτι άλλο που πρέπει να αναφέρουμε είναι ότι , ενώ η Ελλάδα καταπονείται ακόμη ο μεγαλύτερος πληθυσμός προβλημάτων που την ενδιέφεραν από τις αρχές του 2010 όσον αφορά με την έκλυση της οικονομίας και την εφαρμογή των δημοσίων δαπανών. Με αυτό τον τρόπο, δόθηκε στην Ελλάδα μια καινούρια προοπτική να διακανονίσει αυτά τα θέματα και κατάφερε να μεταπηδήσει στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που είχαν αγοράσει ελληνικά κρατικά ομόλογα ένα μεγάλο μέρος από το κόστος της επιβράδυνσης στην επίλυση αυτών των προβλημάτων μέσα στο συμφωνημένο χρονικό περιθώριο. Το καλοκαίρι του 2011 και μέχρι τον Οκτώβριο του ίδιου έτους, η ελληνική κυβέρνηση δεν επωφελήθηκε από αυτή την ευκαιρία.

3.5 Πράξη 2ου μνημονίου

Οι αρχικές συζητήσεις για το 2^ο μνημόνιο είχαν ξεκινήσει πριν την ανάληψη της έκτης δόσης του δανείου προς τη χώρα μας. Τη συγκεκριμένη περίοδο διεκπεραιωνόταν η διαδικασία του λεγόμενου PSI+. Σύμφωνα με ότι έχει ήδη υπογραφεί , ομόλογα αξίας 172 δισεκατομμυρίων ευρώ διατέθηκαν προς ανταλλαγή, 152 δισεκατομμυρίων (85,8%) εξ αυτών ήταν ομόλογα ελληνικού δικαίου και τα 20 δισεκατομμύρια ομόλογα ΔΕΚΟ με εγγύηση ελληνικού δημοσίου και ομόλογα ξένου δικαίου. Η λειτουργία των Ρητρών Συλλογικής Δράσης (CAC) δείχνει ότι τα υπόλοιπα 25 δισεκατομμύρια των ομολόγων που διαμορφώνονται από το ελληνικό δίκαιο θα τοποθετηθούν, οπότε 197 δισεκατομμύρια ευρώ θα καταβληθούν στη διαδικασία ανταλλαγής , ποσοστό 95% επί συνόλου 206 δισεκατομμυρίων ευρώ. Το μεγάλο αυτό ποσοστό εισφοράς , όπως δημιουργείται και μετά την ενεργοποίηση των CAC, επιζητείται μόνο εάν συνάδει το υποβληθέν της συμφωνίας 2^ο μνημόνιο με την καινούρια δανειοδότηση των 130 δισεκατομμυρίων ευρώ, που συμπεριλαμβάνει την αναπότρεπτη ανά-κεφαλαιοποίηση του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος , να επιφέρει το ελληνικό χρέος στο 12% του ΑΕΠ στα τέλη της δεκαετίας ,

περιστέλλοντας συγχρόνως τις δανειοδοτικές απαιτήσεις του ελληνικού δημοσίου. (Μιχάλης Μητσόπουλος & Θεωδωρή Πελαγίδης , «Κατανοώντας την κρίση στην Ελλάδα», Εκδόσεις Ψυχογιός, 2012 ,Μέρος 2ο ,κεφ. 7ο)

Στις 23 Οκτωβρίου δημιουργήθηκε έκτακτη σύνοδος κορυφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης με βασικό κίνητρο την συγκρότηση ενός ολοκληρωμένου σχεδίου καταπολέμησης της κρίσης του χρέους στην Ευρωζώνη. Η σύνοδος οδηγήθηκε σε συμφωνία που παρουσιάστηκε στις 27 Οκτωβρίου και απευθυνόταν σε «κούρεμα» κατά 50% του ελληνικού χρέους και επιπρόσθετη δέσμη βοήθειας προς την χώρα μας της τάξεως των 130 δις ευρώ. Στις 19 Ιανουαρίου 2012, συγκλείστηκε το Διοικητικό Συμβούλιο του ΔΝΤ για να επανεξετάσει την περίπτωση της Ελλάδας. Οι ειδικοί του ταμείου είχαν παραθέσει στα μέλη του ΔΣ την παρουσίαση τους, η οποία αναγράφηκε ύστερα και καταμετρούσε τις βασικές ενέργειες που έπρεπε να συμβούν από τις ελληνικές αρχές, αλλά και τις μεταρρυθμίσεις και τις εντάξεις που έπρεπε να συμβούν στο καινούριο πρόγραμμα. (Μιχάλης Μητσόπουλος & Θεωδωρή Πελαγίδης , «Κατανοώντας την κρίση στην Ελλάδα», Εκδόσεις Ψυχογιός, 2012 ,Μέρος 2ο ,κεφ. 7ο)

Στις 9 Φεβρουαρίου 2012, η κυβέρνηση παρέθεσε στη Βουλή το μνημόνιο Συνεννόησης (Memorandum of Agreement) , το οποίο ανέφερε ότι το πρωτογενές έλλειμμα της κυβέρνησης δεν έπρεπε να υπερυψωθεί στα 2,063 δισεκατομμύρια ευρώ το 2012, ενώ το πρωτογενές πλεόνασμα θα έπρεπε να οδηγηθεί στα 3,6 δισεκατομμύρια ευρώ το 2013 και τα 9,5 δισεκατομμύρια ευρώ το 2014. Συγχρόνως, ειδίκευσε τα μέτρα που έπρεπε να ψηφιστούν πριν την ανάληψη της πρώτης δόσης του καινούριου προγράμματος. Επιπροσθέτως , το μνημόνιο συνεννόησης καθόριζε μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας , την επανεγκατάσταση των κλειστών επαγγελματιών και άλλες ριζικές μεταρρυθμίσεις. Το δεύτερο μνημόνιο κατατέθηκε στην Βουλή στις 12 Φεβρουαρίου 2012 και ψηφίστηκε τις πρώτες πρωινές ώρες της 13ης Φεβρουαρίου. Υπέρ ψήφισαν 199 βουλευτές, κατά 74 και ψήφισαν παρών. Επίσης στις 9 Μαρτίου ολοκληρώθηκε με επιτυχία το PSI.(Παναγιώτης Ρουμελιώτης, «Το άγνωστο παρασκήνιο της προσφυγής στο Δ.Ν.Τ : πως και γιατί φτάσαμε στο Μνημόνιο», Εκδοτικός Οίκος Α.Α. Λιβάνη, 2012, σελ. 311-326)

Στις 11 Απριλίου του 2012 κηρύχθηκαν εκλογές για τις 6 Μαΐου όπου επέφερε ριζική αλλαγή στο πολιτικό τοπίο. Από το ισοπεδωμένο πολιτικό σκηνικό δεν

δημιουργήθηκε τελικά κυβέρνηση όμως στις 16 Μαΐου διαμορφώθηκε υπηρεσιακή κυβέρνηση και κηρύχθηκαν νέες εκλογές για τις 17 Ιουνίου 2012.

Η αποτελεσματικότητα του προγράμματος δεν ήταν εξασφαλισμένη, εφόσον η προσαρμογή βασιζόταν σε μέτρα λιτότητας που δημιουργούσαν παρατεταμένη μείωση και την ανάγκη για περισσότερα δάνεια. Ταυτόχρονα, η δημοσιονομική προσαρμογή θα ήταν δυνατόν να προκαλέσει περισσότερες κοινωνικές και πολιτικές αντιστάσεις. Ωστόσο, οι εμπειρογνώμονες του Ταμείου ανέφεραν τον κίνδυνο αποσταθεροποίησης της Ευρωζώνης από μια έξοδο της Ελλάδας από το ευρώ. Όμως, η επιτυχής αναδιάρθρωση του ελληνικού χρέους συντέλεσε σε μια σημαντική παράμετρο στην απόφαση του ΔΣ να συμφωνήσει όσον αφορά το καινούριο πρόγραμμα.

Πιο συγκεκριμένα, η Ελλάδα κατάφερε τη μεγαλύτερη αναδιάρθρωση χρέους που συνέβη ποτέ στην παγκόσμια ιστορία, καθώς το 86% των ιδιωτών κατόχων ελληνικών ομολόγων συνείσφερε στην ανταλλαγή χρέους 206 δισεκατομμυρίων ευρώ. Επιπροσθέτως, η Ελλάδα εξαναγκάστηκε να τοποθετήσει σε ισχύ τις ρήτρες συλλογικής δράσης, προκειμένου να διασφαλιστεί η μεγαλύτερη συμμετοχή ώστε να είναι αρκετό βιώσιμο το δημόσιο χρέος.

Η τοποθέτηση των ρητρών ανύψωσε τη συμμετοχή στο 96%. Το ΔΝΤ είχε εκτίμησε ότι αυτό το ποσοστό της συνεισφοράς θα έπρεπε να φτάσει το 95% προκειμένου να ισχύει η ανάλυση του σχετικά με τη βιωσιμότητα του χρέους. Το PSI κατέβασε την ονομαστική αξία του χρέους της Ελλάδας κατά 110 δισεκατομμύρια ευρώ. Με αυτό τον τρόπο, εξελίχθηκε το προφίλ εξυπηρέτησης του χρέους. Παρόλα αυτά, το PSI είχε ως αποτέλεσμα το ποσοστό συνεισφοράς του επίσημου τομέα στο ελληνικό χρέος να μεγαλώσει στο 75% το 2012 από 38% το 2011, ενώ το ποσοστό συνεισφοράς του ιδιωτικού τομέα κατέβηκε στο 25% από 62%. Έτσι, με καθυστέρηση 18 μηνών διεκπεραιώθηκε η διαδικασία της αναθεώρησης του χρέους, η οποία, αν είχε πραγματοποιηθεί από το Μάιο του 2010, θα έδινε τη δυνατότητα στην Ελλάδα να ταιριάξει τη δημοσιονομική προσαρμογή με μικρότερη λιτότητα, να επιφέρει γρηγορότερα την έξοδο της οικονομίας από την πτώση και να εξασφαλίσει τη βιωσιμότητα του χρέους της. (Παναγιώτης Ρουμελιώτης, «Το άγνωστο παρασκήνιο της προσφυγής στο Δ.Ν.Τ : πως και γιατί φτάσαμε στο Μνημόνιο», Εκδοτικός Οίκος Α.Α. Λιβάνη, 2012 ,σελ 311-326)

Η Ελλάδα διαθέτει μια τελευταία ευκαιρία για να διασφαλίσει την παραμονή της στην Ευρωζώνη : να αναδειχθεί αξιόπιστη, να μην αθετήσει τις δεσμεύσεις της , και συγχρόνως, να απαιτήσει προόδους στο δεύτερο Μνημόνιο. Αποδεικνύεται ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα βρισκόταν έτοιμη να αποδεχτεί την αντικατάσταση επιπρόσθετων μέτρων από άλλα ισοδύναμα αποτελέσματα, αλλά και την αύξηση του χρόνου υλοποίησης των δημοσιονομικών στόχων.

Μια πιθανή έξοδος της Ελλάδας από την Ευρωζώνη θα είχε ανατρεπτικές συνέπειες για τη χώρα. Το βιοτικό επίπεδο θα υποβαθμιζόταν σε μεγάλο βαθμό, το πιστωτικό σύστημα θα αποσταθεροποιηθεί και δεν θα μπορούσε να ανταποκριθεί στη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων.

Η χρηματοδότηση της οικονομίας μας από το εξωτερικό θα τερματιζόταν , ενώ η υποτίμηση του καινούριου νομίσματος θα προκαλούσε διατάραξη και θα μεγιστοποιούσε σε μεγάλο ποσοστό τον πληθωρισμό και το κόστος διαβίωσης. Η πολιτική διοίκηση της χώρας διαθέτει την ευθύνη να συγκρατήσει τη χώρα μας μέσα στην Ευρωζώνη.

Η καινούρια κυβέρνηση , που πήρε τα ηνία ύστερα από τις εκλογές του 2012, έρχεται αντιμέτωπη με τις παρακάτω προκλήσεις :

❖ Αρχικά, να επικαλύψει τις καθυστερήσεις στην πραγματοποίηση των στόχων και των δεσμεύσεων στο πεδίο του δεύτερου μνημονίου. Επίσης να αναδείξει, ότι κατέχει την πολιτική βούληση να αναβαθμίσει τις κατάλληλες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, με σκοπό να επιτύχει η ελληνική οικονομία την ανταγωνιστικότητα της και να τοποθετηθούν ισχυροί πυρήνες για την αναδιαμόρφωση του παραγωγικού πλαισίου της χώρας.

❖ Δεύτερον, να επιφέρει την μεταρρύθμιση των σκληροτράχηλων, άδικων και όχι αποδοτικών όρων του δεύτερου μνημονίου, με αποτέλεσμα να οριστεί πιο ήπια η δημοσιονομική εφαρμογή , να επαναπροσδιοριστεί η κοινωνική συνοχή και να παραμεριστεί η εξάπλωση του κύματος δυσφορίας και απογοήτευσης των Ελλήνων.

❖ Τέλος, να παλινρθώσει την αξιοπιστία της χώρας στο εξωτερικό, ώστε να διασφαλίσει από τους Ευρωπαίους εταίρους μας την ίδια μεταχείριση της με τις άλλες χώρες της Ευρωζώνης

Ο ιδιωτικός τομέας, σε συνεργασία με το δημόσιο παραγωγικό πλαίσιο της χώρας, έχουν την δυνατότητα να αναλάβουν την ευθύνη της αναδιαμόρφωσης της πραγματικής οικονομίας βάζοντας σε εφαρμογή έναν εξωστρεφή προσανατολισμό. Σε οποιαδήποτε περίπτωση, η επαναφορά της θετικής ψυχολογίας στην ελληνική αγορά διατελεί άμεση προτεραιότητα. Είναι βασικό να συντελεστούν άμεσες πράξεις για μια δυναμική επενδυτική αρχή σε παραγωγικούς τομείς της οικονομίας, να χρησιμοποιηθεί επωφελώς η δημόσια περιουσία, να προβληθούν οι ιδιωτικοποιήσεις-αποκρατικοποιήσεις, να εφαρμοστούν οι πόροι του ΕΣΠΑ για επενδύσεις σε καινούρια ή ημιτελή έργα υποδομών.

Η μεγάλη και παρατεταμένη μείωση έχει προωθήσει σε ανυπόφορη κατάσταση μέχρι και υγιείς επιχειρήσεις και νοικοκυριά. Το τραπεζικό σύστημα έχει αποδυναμώσει μεγάλο κομμάτι της πιστωτικής του δυνατότητας να χρηματοδοτεί χωρίς σκοπούς την πραγματική οικονομία.

Οι ξένοι επενδυτές πιστεύουν ότι είναι μεγάλο ρίσκο κάθε καινούρια επένδυση στην Ελλάδα. Ο φαύλος αυτός κύκλος μπορεί να ανατραπεί μόνο με πρωτοποριακές ενέργειες και υπερβάσεις που θα επαναφέρουν για άλλη μια φορά την εμπιστοσύνη και την αξιοπιστία των αγορών.

4 ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΣΥΝΘΕΣΗ, ΚΑΤΑΚΕΡΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΚΡΟΗ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

4.1 Σύνθεση εργατικού δυναμικού

Παρά το μεγάλο πληθυσμό της Ελλάδας, δεν παρουσιάζεται και το αντίστοιχο ποσοστό οικονομικής δραστηριότητας και φαίνεται ότι το κατά κεφαλή ΑΕΠ βρίσκεται σε χαμηλά επίπεδα συγκριτικά με άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Επιπροσθέτως, η Ελλάδα βρίσκεται μεταξύ των χωρών αυτών, οι οποίες δεν δύναται να δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας και να απορροφήσουν τη πλειοψηφία του εργατικού δυναμικού, γι' αυτό το λόγο παρουσιάζει ένα από τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας στην Ευρώπη.

Το ζήτημα της ανεργίας γίνεται ολοένα και πιο σοβαρό και παρατηρείται ότι το ποσοστό της ανεργίας τον Νοέμβριο του 2011 κυμαινόταν στο 20,9% με τον αριθμό των ανέργων να ξεπερνάει το ένα εκατομμύριο άτομα. Αξίζει να αναφερθεί ότι η ανεργία παρουσίασε αύξηση το μήνα Νοέμβριο του 2011 περίπου 7%, σε σχέση με το Νοέμβριο του 2010 και υπήρξε αύξηση των ανέργων κατά 337.000 άτομα. (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού)

Περίπου ένας στους δύο νέους είναι άνεργοι και οι οικονομικές συνθήκες που επικρατούν εκδηλώνουν ανησυχία για όλο και μεγαλύτερη αύξηση της ανεργίας. Ειδικότερα, με βάση τα πιο πρόσφατα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ) το ποσοστό ανεργίας το Νοέμβριο του 2011 έφτασε σε ποσοστό 20,9%, αντί του ποσοστού 13,9% που ήταν το Νοέμβριο του 2010 και 18,2% τον Οκτώβριο του έτους 2011. Οι άνεργοι αυξήθηκαν κατά 337.010 άτομα σε σχέση με τον Νοέμβριο 2010, δηλαδή πρόκειται για αύξηση κατά 48,7% και κατά 126.062 άτομα συγκριτικά με τον Οκτώβριο του 2011, δηλαδή σημειώθηκε αύξηση κατά 14%. Όλοι οι απασχολούμενοι ανήλθαν σε 3.901.269 άτομα, ενώ ο οικονομικά μη ενεργός πληθυσμός έφτασε τελικά να είναι 4.423.657 άτομα. (ΕΛΣΤΑΤ, 2015)

Οι απασχολούμενοι παρουσίασαν μείωση κατά 405.785 άτομα σε σχέση με τον Νοέμβριο 2010, δηλαδή πρόκειται για μία μείωση εκφρασμένη σε ποσοστό 9,4% και σε σχέση με τον Οκτώβριο 2011 ήταν μείωση της τάξεως του 4%. Οι οικονομικά μη ενεργοί, πρόκειται, δηλαδή για τα άτομα, τα οποία δεν εργάζονται, αλλά ούτε και αναζητούν εργασία, αυξήθηκαν κατά 102.730 άτομα από το Νοέμβριο του έτους

2010, δηλαδή σημειώθηκε αύξηση κατά 2,4% και κατά 41.301 άτομα από τον Οκτώβριο του 2011, δηλαδή πρόκειται για αύξηση 0,9%. Οι οικονομικά μη ενεργοί, δηλαδή όλα εκείνα τα άτομα, τα οποία δεν εργάζονται, αλλά ούτε και αναζητούν εργασία, παρουσίασαν μείωση κατά 36.476 άτομα σε σχέση με τον περσινό Αύγουστο του 2014, δηλαδή μείωση σε ποσοστό 1,1% και κατά 1.535 άτομα συγκριτικά με τον Ιούλιο του 2015, δηλαδή μείωση κατά 0,1%. (ΕΛΣΤΑΤ, 2015)

Αναμφίβολα, το έτος 2014 έδωσε μία ανάσα στην ελληνική οικονομία ύστερα από μία εξαετία βαθιάς ύφεσης. Το ΑΕΠ σημείωσε μικρή ανάκαμψη και στο τελευταίο τρίμηνο του έτους ο ρυθμός μεταβολής για το ΑΕΠ υποχώρησε σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο και η υποχώρηση του κατά ένα ποσοστό που υπερέβη το 23% στο χρονικό διάστημα από το 2008 έως το 2013 ώθησε σε σημαντικές απώλειες στην αγορά εργασίας. Μάλιστα, η μείωση των απασχολουμένων για την τριετία 2010-2013 ανέρχεται σε ποσοστό 19,2% , το οποίο και σημαίνει ότι η ύφεση βρήκε αντίκτυπο ολοσχερώς στην αγορά εργασίας. Η πιο μεγάλη μείωση της απασχόλησης παρατηρήθηκε κατά τα έτη 2011 και 2012, μείωση που κυμαίνεται στο 9,2% το 2011 και στο 7,5% το 2012. Όμως, το 2013 παρατηρήθηκε μία αξιόλογη επιβράδυνση του ρυθμού, σε -3,3%. Όμως, το 2014 η απασχόληση καταγράφει αύξηση με ρυθμό 1,6%. (ΕΛΣΤΑΤ, 2015)

Θετική εξέλιξη σημειώθηκε, λοιπόν, το έτος 2014 στην αγορά εργασίας, κατόπιν σειράς ετών με αρνητική πορεία. Μάλιστα, σύμφωνα με τα στοιχεία των τριμηνιαίων Ερευνών Εργατικού Δυναμικού της ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Ελληνική Στατιστική Αρχή), η αύξηση της απασχόλησης συνοδεύτηκε και με μικρή υποχώρηση της ανεργίας. Όμως, οι ευνοϊκές εξελίξεις δεν είχαν και τόσο μεγάλο αντίκτυπο, αφού οι πολιτικές εξελίξεις, αλλά και η αβεβαιότητα των πρώτων μηνών του 2015 στάθηκαν ανασταλτικοί παράγοντες. Η αύξηση της απασχόλησης το 2014 ενδεχομένως να οφείλεται σε ένα βαθμό και στη συμμετοχή των εργαζόμενων σε προσωρινή εργασία ή ακόμα και εργασία μερικής απασχόλησης. Μέσα σε μια εξαετία 2008-2014, η συνολική απώλεια θέσεων εργασίας κατά τη διάρκεια της κρίσης έφτασε στις 1,03 εκατομμύρια θέσεις. Παρά την ανάκαμψη, το χάσμα συγκριτικά με τα επίπεδα απασχόλησης πριν την κρίση παραμένουν τεράστια και απαιτούνται προσπάθειες προκειμένου να επανέλθουν στα επίπεδα πριν την κρίση. (ΕΛΣΤΑΤ, 2015)

Όσο αναφορά τη σύνθεση του εργατικού δυναμικού, τα 4.781,1 χιλιάδες άτομα της Ελλάδας αντιστοιχούν στο 51,6% του πληθυσμού ηλικίας άνω των 15 ετών, ενώ ο αριθμός των απασχολούμενων διαμορφώθηκε σε 3.535,3 χιλιάδες άτομα το τέταρτο τρίμηνο του 2014 που αντιστοιχεί στο 38,1% του πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας. Από την άλλη μεριά, ένα ποσοστό 48,4% του παραγωγικού πληθυσμού που αντιστοιχεί σε 4.487,4 χιλιάδες άτομα ήταν μη οικονομικά ενεργοί.

Παρατηρώντας τις μεταβολές που εμφανίστηκαν στην απασχόληση κάθε τριμήνου και πάντα συγκριτικά με το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του προηγούμενου έτους, εντοπίζεται πολύ μεγάλη ανατροπή το 2014. Αναμφισβήτητα, τα προηγούμενα τέσσερα έτη, η απασχόληση ακολουθούσε φθίνουσα πορεία, οπότε οι απώλειες στην απασχόληση ξεπερνούσαν τις 100 χιλιάδες θέσεις σε όλα τα τρίμηνα. Αντίθετα, το έτος 2014 απώλειες καταγράφηκαν μόνο στο πρώτο τρίμηνο και μάλιστα μικρού μεγέθους, ενώ στη συνέχεια οι μεταβολές που παρουσιάστηκαν στην απασχόληση ήταν συνεχώς θετικές, κάτι το οποίο είχε να παρατηρηθεί από το 2010.

Σύμφωνα με την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) το εποχικά ποσοστό ανεργίας για τον Αύγουστο του έτους 2015 ανήλθε στο ποσοστό 24,6% συγκριτικά με το ποσοστό 26,2% που παρατηρήθηκε τον Αύγουστο του 2014 και του ποσοστού 24,9% τον Ιούλιο του 2015. Γενικότερα, το σύνολο των απασχολούμενων κατά τον Αύγουστο του 2015 ανήλθε κατά μέσο όρο στα 3.614.192 άτομα, ενώ οι άνεργοι ανήλθαν σε 1.180.001 άτομα. Ο οικονομικά μη ενεργός πληθυσμός ήταν 3.286.686 άτομα. (ΕΛΣΤΑΤ, 2015)

Κατά συνέπεια, ο αριθμός των απασχολούμενων παρουσίασε αύξηση κατά 67.426 άτομα συγκριτικά με τον Αύγουστο του 2014 (αύξηση της τάξεως του 1,9%) και αυξήθηκε κατά 10.662 άτομα συγκριτικά με τον Ιούλιο του 2015 (δηλαδή, παρατηρήθηκε αύξηση κατά 0,3%). Ο αριθμός των ανέργων μειώθηκε κατά 78.084 άτομα αναφορικά με τον Αύγουστο του 2014, δηλαδή παρατηρήθηκε μείωση κατά 6,2% και κατά 15.740 άτομα συγκριτικά με τον Ιούλιο του 2015, δηλαδή παρατηρήθηκε μείωση σε ποσοστό 1,3%.

4.2 Κατακερματισμός και εκροή του εργατικού δυναμικού

Όλο και περισσότεροι Έλληνες και κυρίως μετά το ξέσπασμα της κρίσης αναζητούν ένα καλύτερο αύριο για τους ίδιους και για την οικογένειά τους. Οικογένειες, νέοι, πτυχιούχοι και μη, διαλέγουν τα τελευταία χρόνια να μεταναστεύσουν και αυτό αποτελεί την μόνη λύση για πολλούς. Μεγαλύτεροι μισθοί, σίγουρο μέλλον, καλύτερο σύστημα παιδείας και υγείας και ας μη ξεχνάμε την αποπληρωμή χρεών για πολλούς είναι το δέλεαρ ώστε να πάρουν την απόφαση αυτή.

Το νέο μεταναστευτικό κύμα, πέρα από χιλιάδες οικογένειες, αποτελείται από νέους πτυχιούχους με ειδικευμένα προσόντα. Θα μπορούσαμε να πούμε πως είναι και η μεγαλύτερη συνέπεια της κρίσης, το μεταναστευτικό κύμα νέων. Δυστυχώς η Ελλάδα «καίει» τα δυνατά της χαρτιά, τους επιστήμονές της. Οι περισσότεροι νέοι προτιμούν την σιγουριά παρά την αβεβαιότητα της Ελλάδας. Σύμφωνα με έρευνα που έκανε η Κάπα Research για το «Βήμα της Κυριακής», οι 7 στους 10 νέους επιθυμούν να φύγουν στο εξωτερικό για να εργαστούν.

Συνολικά και σε όλους τους τομείς, περισσότεροι από εκατό χιλιάδες Έλληνες επιστήμονες, στην πλειονότητά τους νέοι, βρίσκονται στο εξωτερικό. Σύμφωνα με τελευταία έρευνα η οποία έγινε από τον κύριο Λόη Λαμπριανίδη καθηγητή Οικονομικής Γεωγραφίας του Πανεπιστημίου Μακεδονίας Θεσσαλονίκης, το ενδιαφέρον Ελλήνων πτυχιούχων για αναζήτηση εργασίας στο εξωτερικό έχει αυξηθεί κατακόρυφα. Σε συνδυασμό λοιπόν και με ευρωπαϊκές ιστοσελίδες σχετικά με εύρεση εργασίας στο εξωτερικό από το 2008 έως το 2013 παρατηρήθηκε αύξηση των Ελλήνων ενδιαφερόμενων από 40% έως 70%. Επίσης ο κύριος Λαμπριανίδης παρατηρεί πως Έλληνες καθηγητές Πανεπιστημίων είτε φεύγουν για το εξωτερικό για ένα διάστημα ένα έως τρία χρόνια, είτε παραιτούνται από τις θέσεις τους στα ελληνικά Πανεπιστήμια γιατί βρήκαν ή τους προσφέρθηκε καλύτερη θέση με καλύτερους όρους σε πανεπιστημιακά ιδρύματα του εξωτερικού.

Η φυγή λοιπόν προς το εξωτερικό πριν δέκα χρόνια ήταν θέμα επιλογής. Τώρα πλέον είναι θέμα επιβίωσης αφού η χώρα μας δεν μπορεί να κρατήσει τους νέους της. Όπως τονίζει ο κύριος Λαμπριανίδης υπάρχει αναντιστοιχία προσφοράς και ζήτησης στην Ελλάδα και μειωμένη ζήτηση πτυχιούχων από την ελληνική οικονομία. Κι αυτό, προσθέτει, δεν οφείλεται στο ότι έχουμε πολλούς πτυχιούχους όπως λέγεται γιατί ο

μέσος όρος πτυχιούχων στην Ελλάδα είναι πολύ χαμηλότερος από τον μέσο όρο πτυχιούχων στην Ευρώπη. Η Ελλάδα κατατάσσεται εικοστή πρώτη σε τριάντα χώρες της Ευρώπης ως προς τον αριθμό των επιστημόνων ανά κάτοικο. Αντίθετα πολλές άλλες χώρες έχουν δημιουργήσει πολιτική προσέλκυσης πτυχιούχων.

Στην περίπτωση των ανειδίκευτων τα πράγματα είναι πιο δύσκολα. Χωρίς κάποιο πτυχίο με μόνη τους ελπίδα τα λίγα που μπορεί να γνωρίζουν από κάποια ξένη γλώσσα επιλέγουν ανάλογα την χώρα προτίμησης τους. Συνήθως αυτοί γίνονται θύματα εκμετάλλευσης. Νομίζοντας το εξωτερικό σαν Παράδεισο οι περισσότεροι γίνονται πόνια των «μεγαλυτέρων» είτε αυτοί είναι παλαιότεροι μετανάστες Έλληνες, είτε ξένοι. Έτσι δυστυχώς δεν έχουν την ίδια τύχη με τους ειδικευμένους και αναγκάζονται να γυρίσουν πίσω ή αν μείνουν οι όροι για τους ίδιους δεν θα είναι και τόσο ευνοϊκοί.

4.3 Πολιτικές Απασχόλησης

Ως προς την αποτελεσματικότητα αυτών των πολιτικών απασχόλησης, ενεργητικών και παθητικών, θα πρέπει να αναφερθούμε στην έκθεση του Eurofound, σύμφωνα με την οποία μπορεί να επισημανθεί ότι κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης, σχεδόν το 50% των νέων στην Ε.Ε. ζουν σε οικογένειες που βιώνουν κάποια μορφή στέρησης ή φτώχειας, ενώ ο αριθμός των νέων ανθρώπων που ζουν με τους γονείς τους έχει αυξηθεί από 44% το 2007 σε 48% το 2011.

Στην προσπάθεια να προσεγγίσουμε το ζήτημα της αποτελεσματικότητας των πολιτικών απασχόλησης, επιχειρούμε μια διαχρονική μελέτη, όπου διαπιστώνεται ότι από τα τέλη της δεκαετίας του 1970 ακολουθήθηκαν σε μακροοικονομικό επίπεδο περιοριστικές πολιτικές, οι οποίες έθεταν ως κύριο στόχο την αντιμετώπιση του πληθωρισμού και των ελλειμμάτων. Το ζήτημα της αντιμετώπισης της ανεργίας, η οποία έκτοτε αυξήθηκε σημαντικά και έφθασε σε υψηλά επίπεδα, μετατέθηκε στο μικρο-οικονομικό επίπεδο, με την έννοια των παρεμβάσεων στην αγορά εργασίας που στόχευαν, κατά κύριο λόγο, στην προώθηση της απασχόλησης με την στρατηγική της ευελιξίας, της απασχολησιμότητας και γενικότερα των ευέλικτων μορφών απασχόλησης.

Στις επόμενες δεκαετίες, το ζήτημα της αντιμετώπισης της ανεργίας εναποτίθεται στις πολιτικές αυτές απασχόλησης. Ωστόσο το κέντρο βάρους αυτών μετατίθεται από τις λεγόμενες «παθητικές» πρακτικές (υποστήριξη και προστασία των ανέργων) στις επονομαζόμενες «ενεργητικές» πρακτικές (επιδότηση νέων θέσεων εργασίας, προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης, τοπικές πρωτοβουλίες απασχόλησης κλπ), οι οποίες αλληλεπιδρούν με ευέλικτες πολιτικές της αγοράς εργασίας και μείωσης του εργατικού κόστους.

Η προσήλωση στην αναγκαιότητα αύξησης της απασχόλησης και καταπολέμησης της ανεργίας δεν θα έπρεπε να εξαντλείται σε επίπεδο θεώρησης, σε μία έκθεση πεπραγμένων ή στην διαμόρφωση ενός γενικού πλαισίου πολιτικής αλλά, θα πρέπει να περιλαμβάνει συγκεκριμένες προτάσεις προώθησης της πολιτικών απασχόλησης. Αναφερόμαστε σε ουσιαστική και ενεργή αντιμετώπιση των προβλημάτων με βάση τα νέα δεδομένα, τις νέες εξελίξεις και τις νέες ανάγκες της αγοράς εργασίας. Για να επιτύχει μια τέτοια στρατηγική, απαραίτητη προϋπόθεση αποτελεί ο συνεπής και συνεκτικός σχεδιασμός, ο συσχετισμός της αναπτυξιακής και επενδυτικής πολιτικής με τις πολιτικές και πρακτικές απασχόλησης σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.

Οι στρατηγικές οι οποίες κινούνται προς την παραπάνω κατεύθυνση έχουν ως βασικό προαπαιτούμενο τον ορισμό στην κορυφή των προτεραιοτήτων και την επίτευξη του στρατηγικού στόχου της καταπολέμησης της ανεργίας. Το γεγονός αυτό προϋποθέτει μία αναπτυξιακή πολιτική στο επίκεντρο της οποίας θα βρίσκεται η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Οπότε μιλούμε για αύξηση των δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων. Κατά συνέπεια, το επίκεντρο της οικονομικής πολιτικής απαιτείται να στοχεύει στην αύξηση της παραγωγής και της παραγωγικότητας, καθώς και στην επίτευξη της ισορροπίας ανάμεσα στην αύξηση του εισοδήματος και της απασχόλησης μέσω της μείωσης του χρόνου εργασίας χωρίς μείωση των αποδοχών. Ακολούθως, όταν ο στόχος καταπολέμησης της ανεργίας έχει επιτευχθεί, τίθεται νέο προαπαιτούμενο, αυτό της συστηματικής παρακολούθησης των πολιτικών αυτών και η συγγραφή ετήσιας αξιολόγησης των αποτελεσμάτων τους, με την αναβαθμισμένη και ενεργό συμμετοχή των κοινωνικών συνομιλητών.

Τέλος, η επίτευξη του στρατηγικού στόχου καταπολέμησης της ανεργίας, ο οποίος θα υλοποιηθεί με το Σχέδιο «Ανάπτυξη για την απασχόληση», προϋποθέτει επίσης την υλοποίηση συμπληρωματικών μέτρων διευθέτησης των ανισορροπιών και των

ανισοτήτων πρόσβασης στην αγορά εργασίας. Όπως προαναφέρθηκε, οι πολιτικές αντιμετώπισης της ανεργίας διαφοροποιούνται με βάση τα κύρια αίτια της ανεργίας, κατά την περίοδο της εφαρμογής τους. Αποτελεί γεγονός ότι έχουν κατά καιρούς υιοθετηθεί ποικίλες πολιτικές απασχόλησης, προκειμένου να καταπολεμήσουν το φαινόμενο της ανεργίας και να αυξήσουν την απασχόληση. Για να είναι δυνατή η αποτελεσματική εφαρμογή πρακτικών απασχόλησης στις νέες οικονομικές και εργασιακές συνθήκες, θα πρέπει να γίνει ένας απολογισμός των πολιτικών του παρελθόντος, ώστε να γίνουν κατανοητές οι αιτίες που οδήγησαν στην αποτυχία αυτών των πρακτικών, με συνέπεια, παρά τους πόρους οι οποίοι διατέθηκαν, να εξακολουθεί να καταγράφεται σημαντική απώλεια εργατικού παραγωγικού δυναμικού και εργασιακών θέσεων.

Σύμφωνα με την Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδας (ΓΣΕΕ), η συστηματική άρνηση του σχεδιασμού πολιτικών σε κλαδικό και περιφερειακό επίπεδο, η αδυναμία κατανόησης της καθοριστικής σημασίας των ολοκληρωμένων συμπλεγμάτων, η απουσία μιας ερευνητικής πολιτικής με επιλογές στρατηγικού χαρακτήρα οι οποίες να συνδέονται με την αναδιάρθρωση της οικονομίας, η έλλειψη εμπιστοσύνης σε δομές στήριξης των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, οι οποίες θα μπορούσαν να αποτελέσουν εργαλεία μεταφοράς νέων γνώσεων, για την τεχνολογία, την οργάνωση, τις αγορές και το ανθρώπινο δυναμικό, είναι προβλήματα τα οποία καταλήγουν σε μη παραγωγική συνάρτηση των πολιτικών απασχόλησης και της αγοράς εργασίας.

4.4 Φαινόμενο BRAIN DRAIN

Το θέμα των 400.000-500.000 Ελλήνων πολιτών που εκπατρίστηκαν στη δεκαετία της κρίσης, δηλαδή από το 2010 έως σήμερα, απασχολεί συνεχώς τον δημόσιο διάλογο και δικαιολογημένα. Πρόκειται κυρίως για ανθρώπους με δεξιότητες και επιστημονική κατάρτιση, νέους ή πάνω στο άνθος της δραστηριότητάς τους, που αναγκάστηκαν να φύγουν για να βρουν μια καλύτερη τύχη στο εξωτερικό. Οι περισσότεροι στην Ευρώπη, αλλά και σε άλλες χώρες, όπως η Αυστραλία, ο Καναδάς, οι ΗΠΑ, ακόμη και σε αραβικές.

Ο δημόσιος διάλογος αφορά τους λόγους, που οι περισσότεροι είναι προφανείς, για τους οποίους όλοι αυτοί ξενιτεύτηκαν. Ξενιτεύτηκαν για να ξεφύγουν από την κρίση και να βρουν εργασία κατ' αρχήν, με καλύτερους όρους στις περισσότερες περιπτώσεις. Αρκετοί όμως ξενιτεύτηκαν επίσης γιατί δεν άντεχαν πλέον τη μιζέρια που ονομάζεται «ελληνική πραγματικότητα» και εκδηλώνεται με διαφθορά, γραφειοκρατία, αναξιοκρατία, χρήση «μέσων», ισοπέδωση προς τα κάτω, επικράτηση του παραλογισμού με αντίστοιχη καταστολή της λογικής.

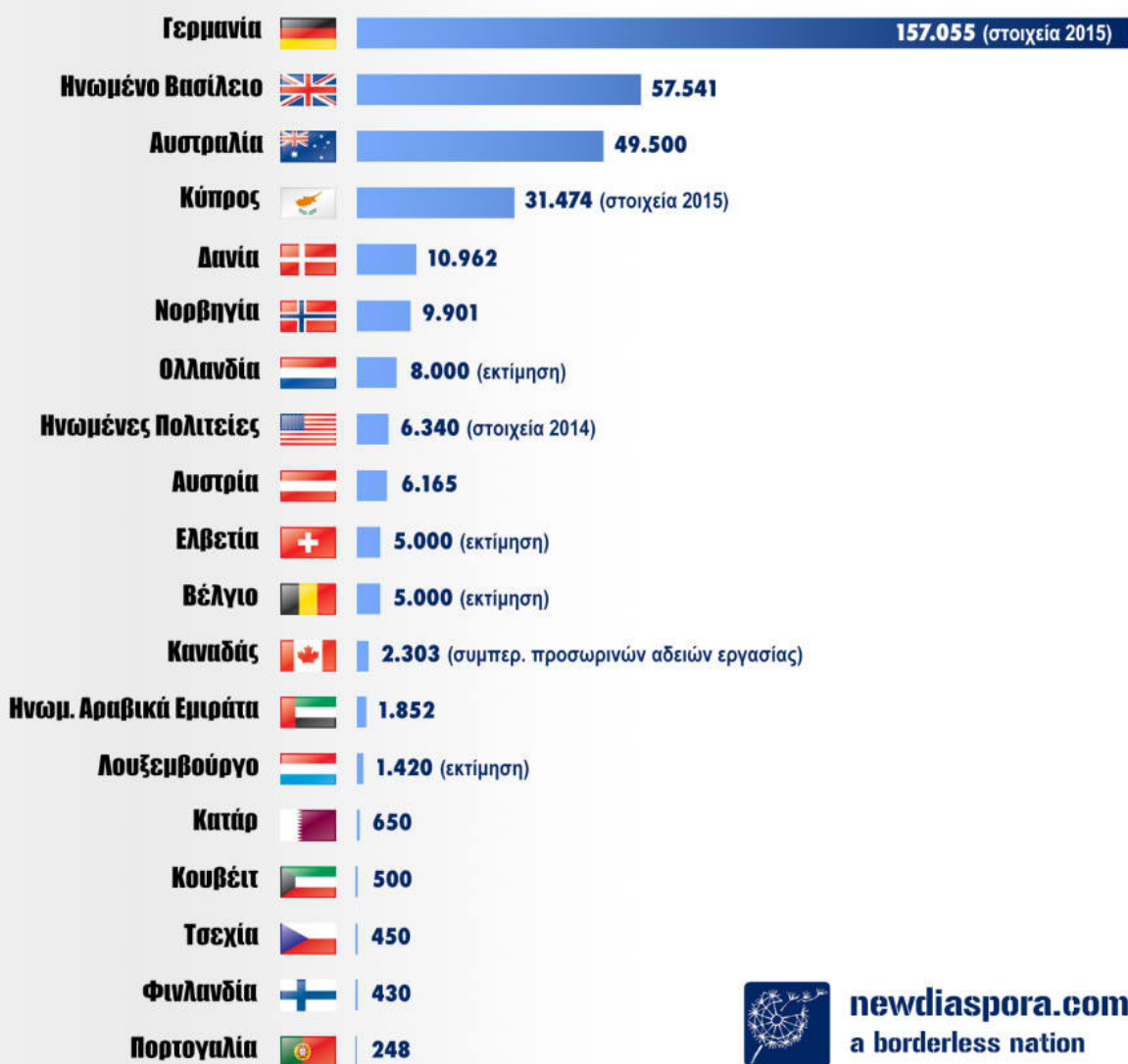
Στον δημόσιο διάλογο έχουν μπει επίσης τα θέματα της επιστροφής των ξενιτεμένων με προσόντα για να σταματήσει αυτό που διεθνώς ονομάζεται «brain drain», δηλαδή η διαρροή μυαλών προς άλλες χώρες. Είτε γιατί αυτό συμβαίνει λόγω των αντικειμενικών αδυναμιών της Ελλάδας είτε γιατί άλλες χώρες ασκούν πολιτικές προσέλκυσης πτυχιούχων επιστημόνων και «καλών μυαλών». Στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η αρχή της ελεύθερης μετακίνησης και εγκατάστασης οπουδήποτε αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμα των πολιτών της, η προσδοκία να μπει ένα τέλος στο ελληνικό brain drain και να αρχίσει η επάνοδος των ξενιτεμένων δεν φαίνεται ιδιαίτερα ρεαλιστική. Η οικονομική κρίση ήταν ασφαλώς η αιτία του τελευταίου μεταναστευτικού κύματος, αλλά ίσως ταυτόχρονα να ήταν και η αφορμή με την έννοια ότι πολλοί νέοι αποφάσισαν να κάνουν το βήμα για να γνωρίσουν διαφορετικά περιβάλλοντα, να απογαλακτιστούν από τον ασφυκτικό εναγκαλισμό των δικών τους, να ανοίξουν τις φτερούγες τους. Εξάλλου, στην εποχή μας οι συγκοινωνίες και οι επικοινωνίες είναι εύκολες!

Όλοι συμφωνούν ότι, για να γυρίσουν, απαιτείται ανάπτυξη. Να μπει η χώρα σε ρυθμούς μεγάλης ανάπτυξης, να δημιουργηθούν θέσεις εργασίας, να βελτιωθούν οι συνθήκες κ.λπ. Σωστά, αλλά κάτι τέτοιο δεν φαίνεται στον ορίζοντα. Οι προβλέψεις είναι ότι ο ρυθμός ανάπτυξης θα είναι χαμηλός και το ίδιο ισχύει με τις επενδύσεις. Ακόμη περισσότερο, η Ελλάδα παράγει περισσότερο επιστημονικό δυναμικό από αυτό που μπορεί να απορροφήσει σε κλάδους που αλλού έχουν ζήτηση. Δεν συζητάμε για τους κλάδους που δεν έχουν επαφή με την αγορά εργασίας και είναι στα αζήτητα. Με λίγα λόγια, πολύ δύσκολα θα ανακοπεί το brain drain στο ορατό μέλλον.

<http://www.kathimerini.gr/1018617/opinion/epikairothta/politikh/dyskolh-h-anakoph-toy-brain-drain>)

Ο αριθμός των Ελλήνων που μετανάστευσαν στη διάρκεια της κρίσης, σύμφωνα με τη Γενική Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού, περισσότεροι από 350.000 Έλληνες πολίτες έχουν εγκαταλείψει τη χώρα τους στα τελευταία επτά χρόνια της συνεχιζόμενης οικονομικής κρίσης.

Αριθμός Ελλήνων που μετανάστευσαν στη διάρκεια της κρίσης (2010-2016) Με στοιχεία της Γενικής Γραμματείας Απόδημου Ελληνισμού

newdiaspora.com
a borderless nation

Σύνολο: 354.791 (χωρίς στοιχεία από Γαλλία, Σουηδία, Ιταλία και πολλές άλλες χώρες)

Για μία μικρή χώρα με συνολικό πληθυσμό γύρω στα 11 εκατομμύρια, αυτά τα νούμερα είναι εξωπραγματικά, ιδίως αν λάβει κανείς υπόψη του ότι αντιστοιχούν σε

ένα τεράστιο ποσοστό νέων επαγγελματιών με ανώτατη εκπαίδευση και γνώση ξένων γλωσσών. Παρά τα “πακέτα διάσωσης” και τις πολιτικές υποσχέσεις, το ελληνικό brain drain συνεχίζεται...

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η εργασία κατέχει σημαντική θέση στην ιεραρχία των κοινωνικών και οικονομικών αξιών των περισσότερων ανεπτυγμένων χώρων. Η εργασία δεν αποτελεί μόνο το μέσο απόκτησης υλικών αγαθών, αλλά είναι και ένα μέσο κοινωνικής καταξίωσης των ατόμων στο οποίο δαπανούν ένα μεγάλο τμήμα του χρόνου και της ενέργειας τους. Η έλλειψη λοιπόν της εργασίας δημιουργεί σοβαρούς κινδύνους τόσο για το άτομο όσο και για την κοινωνία συνολικά. Οι άμεσες συνέπειες είναι οικονομικής φύσης αφού αφαιρείται εισόδημα από τα άτομα και στη συνέχεια οι χειρότερες για το άτομο και την κοινωνία συνέπειες είναι οι ψυχολογικές και οι κοινωνικές.

Το πρόβλημα της ανεργίας πλήττει ιδιαίτερα τους νέους, καθώς και άλλες πληθυσμιακές και κοινωνικές ομάδες όπως τις γυναίκες, τους ηλικιωμένους, τους μετανάστες και τα άτομα με ειδικές ανάγκες. Εντονότερες είναι και οι γεωγραφικές διαφοροποιήσεις σχετικά με τα μεγέθη της ανεργίας, όπου σε πολλές Ευρωπαϊκές χώρες όπως Γερμανία, Γαλλία, Ηνωμένο Βασίλειο η ανεργία είναι υψηλότερη στις διαρθρωτικά ασθενείς περιοχές από ότι στις πιο ευημερούσες περιοχές. Αισθητές είναι και οι εθνικές διαφοροποιήσεις στα μεγέθη της ανεργίας στα πλαίσια της ίδιας χώρας όπου για παράδειγμα εμφανίζουν υψηλά ποσοστά ανεργίας οι μειονότητες σε σχέση με τον εντόπιο πληθυσμό.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που δημοσίευσε η Ελληνική Στατιστική Αρχή, κατά το Β' τρίμηνο του 2011 το ποσοστό ανεργίας ήταν 16,3%, έναντι 11,8% του αντίστοιχου τριμήνου του 2010. Το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας παρατηρείται στους νέους ηλικίας 15-29 ετών που φτάνει το 32,9%, το οποίο στις νέες γυναίκες καταγράφει ποσοστό 38,3% ένα από τα υψηλότερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η υποαπασχόληση και η ετεροαπασχόληση, δηλαδή εργασία άσχετη με τις γνώσεις και την ειδικότητα των εργαζομένων αποτελούν βασικές μορφές απορρόφησης των νέων σήμερα στη χώρα μας. Σε κάθε τομέα της οικονομίας παρατηρείται μείωση στον αριθμό των απασχολούμενων σε σχέση με το αντίστοιχο περσινό(2010) τρίμηνο.

Στον πρωτογενή τομέα απασχολείται το 12,3% του εργατικού δυναμικού, ποσοστό μειωμένο κατά 7,6% σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2010, στο δευτερογενή τομέα απασχολείται το 17,8% του εργατικού δυναμικού, ποσοστό μειωμένο κατά

16,5% και στο τριτογενή το 69,9% του εργατικού δυναμικού, ποσοστό μειωμένο κατά 2,8% σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2010.

Σύμφωνα με το βαθμό εκπαίδευσης το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας παρατηρείται σε όσους δεν έχουν πάει καθόλου σχολείο (34,5%), ακολουθούν τα άτομα που έχουν τελειώσει μερικές τάξεις δημοτικού (24,9%) και οι απόφοιτοι ανώτερης Τεχνολογικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (19,0%). Τα χαμηλότερα ποσοστά παρατηρούνται σε όσους έχουν διδακτορικό ή μεταπτυχιακό (9,7%) και στους πτυχιούχους της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (11,6%). Οι βασικοί λόγοι για τα υψηλά ποσοστά που καταγράφει η ανεργία στους νέους μπορούν να συνοψιστούν στην χαμηλή παραγωγικότητα, στον ρόλο του εκπαιδευτικού συστήματος, στην αναδιάρθρωση των αγορών και στα συστήματα απασχόλησης.

Η υψηλή ανεργία και οι χαμηλές απολαβές δείχνουν την πόρτα εξόδου στους νέους, οι οποίοι είναι απογοητευμένοι από την χώρα τους. Η παρατεταμένη ύφεση δημιουργεί κύμα μετανάστευσης νέου επιστημονικού προσωπικού αφού οι 7 στους 10 απόφοιτους ελληνικών Πανεπιστημίων επιθυμούν να φύγουν στο εξωτερικό για να εργαστούν, ενώ ένας στους δέκα ήδη ψάχνει για δουλειά σε άλλη χώρα ή προσπαθεί να συνεχίσει τις σπουδές του στο εξωτερικό, για να αποκτήσει πρόσβαση σε άλλες αγορές εργασίας. Επιπλέον η μετάβαση από τις σπουδές στην εργασία δεν γίνεται καθόλου ομαλά στη χώρα μας με αποτέλεσμα να αυξάνει το ποσοστό ανεργίας των νέων.

Στις σημερινές συνθήκες της ελληνικής οικονομίας, η τόνωση της ζήτησης μέσω της δημοσιονομικής ή νομισματικής πολιτικής ίσως δεν είναι το κατάλληλο εργαλείο για την αντιμετώπιση της ανεργίας. Η εφαρμογή μιας επεκτατικής πολιτικής μπορεί να προκαλέσει πρόσκαιρη μείωση του ποσοστού της ανεργίας αλλά το τελικό αποτέλεσμα θα είναι η επιτάχυνση του ρυθμού πληθωρισμού. Συνεπώς ο μόνος τρόπος για να μειωθεί σε μόνιμη βάση, είναι να ληφθούν μέτρα ώστε να απαλειφθούν οι ατέλειες στην αγορά εργασίας. Ένα τέτοιο μέτρο θα μπορούσε να είναι η μείωση των ασφαλιστικών εισφορών που καταβάλουν οι εργοδότες, που έχει όμως δημοσιονομικό κόστος και αυξάνει το δημοσιονομικό έλλειμμα γι' αυτό πρέπει να προσεχθεί κατά την εφαρμογή του. Μέτρα χωρίς δημοσιονομικές επιπτώσεις είναι η απελευθέρωση του ωραρίου εργασίας, η θεσμοθέτηση μορφών μερικής απασχόλησης

και η κατάργηση των περιορισμών των απολύσεων των εργαζομένων, αλλά τα μέτρα αυτά έχουν πολιτικό κόστος λόγω κυρίως συνδικαλιστικών αντιδράσεων.

Τέλος σημαντικά για την καταπολέμηση της ανεργίας των νέων μέτρα θεωρούνται η αναδιάρθρωση του εκπαιδευτικού συστήματος σε όλες τις βαθμίδες και η επιμόρφωση σε χρήσιμες ειδικότητες. Τα μέτρα αυτά βελτιώνουν την ποιότητα και παραγωγικότητα του εργατικού δυναμικού, αν και τα αποτελέσματα τους παίρνουν χρόνο και έχουν βέβαια δημοσιονομικό κόστος. Σημαντικά θεωρούνται και τα μέτρα που αναφέρονται στη μείωση των φορολογικών αντικινήτρων μείωση των φορολογικών συντελεστών σε διάφορα εισοδήματα από εργασία και κυρίως της μισθωτής εργασίας που φέρει το κύριο βάρος της φορολογίας και δεν έχει δυνατότητες φοροδιαφυγής. Τα μέτρα αυτά έχουν βέβαια αλλά τα πιθανά οφέλη πρόσθετης απασχόλησης είναι μεγαλύτερα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ξ. Πετρινώτη, Αγορές εργασίας: Οικονομικές θεωρίες και έρευνες, Αθήνα, 1989, Παπαζήσης, σελ. 277
- Δ. Ν. Γράβαρη, Αίτια και τύποι ανεργίας: η αποκατάσταση μιας σχέσης, στο συλλογικό έργο: Κοινωνική θεωρία και πολιτική ευθύνη. Συντροφικό αντιχάρισμα στο Ν. Πετραλιά, 2008, Gutenberg-Δαρδανός, σελ. 240
- Ε. Ιερεμιάδη, Ανεργία των γυναικών και πολιτική απασχόλησης, Αθήνα, 2008, σελ. 8
- Μ. Καραμεσίνη, Ανεργία και πολιτικές απασχόλησης, Αθήνα, 2006, σελ.19
- Γ. Σκουτέλη, Η ανεργία: Αίτια και Λύσεις, Αθήνα,1996, International Forum, σελ. 44
- Κ. Ρόντου & Ε. Παπάνη, «Κοινωνικά δίκτυα, κινητικότητα και ανεργία», ανακτημένο 20/10/2010 από: <http://eparanis.blogspot.gr/2009/04/blog-post.html>
- Σ. Ρωτσιάμη, Ανεργία και πληθωρισμός, 2006, σελ. 9
- Κ. Ρόντου & Ε. Παπάνη, «Κοινωνικά δίκτυα, κινητικότητα και ανεργία» ανακτημένο 20/10/2010 από: <http://eparanis.blogspot.gr/2009/04/blog-post.html>
- Μ. Μουσούρου, Γυναίκα και απασχόληση: δέκα ζητήματα, Αθήνα, 2003, Gutenberg
- Δ. Κοντός , «Υπόθεση Εργασία» , Εκδόσεις Γαβρηλίδης , 2009 ,σελ.206
- Συλλογικό έργο , Επιμελητής : Φραγκάκης Ν. , «Εργαζόμενοι στην Ελλάδα και στην Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση» , Εκδόσεις ΕΚΕΜ-Παπαζήση, 1994
- Σκουτέλης Γ., (1996), «Η Ανεργία: Αιτία και Λύσεις», Αθήνα, εκδόσεις International Forum
- Strategy train (2009), Τι είναι κρίση, <http://www.strategy-train.eu/index.php?id=198&L=4>
- Μαλαμά ,Γ.Α. (2011) , «Διαχείριση κρίσεων στον ελληνικό τουρισμό
- Κρίσεις του 20ου αιώνα, Ορισμός οικονομικής κρίσης, (2013), <http://financialcrises20thcentury.blogspot.gr/2013/02/blog-post.html>
- Ασημάκης Ταμουρατζής , Οι διεθνείς οικονομικές κρίσεις από το 1973 έως και σήμερα , <http://www.economica.gr/files/tamourantzis-crisis.pdf>
- ΕΛΣΤΑΤ , 2009-2010, ΑΕΠ

- Μιχάλης Μητσόπουλος & Θοδωρής Πελαγίδης , «Κατανοώντας την κρίση στην Ελλάδα», Εκδόσεις Ψυχογιός, 2012 ,κεφ.6ο
- Παναγιώτης Ρουμελιώτης, «Το άγνωστο παρασκήνιο της προσφυγής στο Δ.Ν.Τ : πως και γιατί φτάσαμε στο Μνημόνιο», Εκδοτικός Οίκος Α.Α. Λιβάνη, 2012
- Μιχάλης Μητσόπουλος & Θοδωρής Πελαγίδης , «Κατανοώντας την κρίση στην Ελλάδα», Εκδόσεις Ψυχογιός, 2012 ,Μέρος 2ο ,κεφ. 7ο
- Καραμεσίνη Μαρία, «Ανεργία και Πολιτικές Απασχόλησης» (Σημειώσεις), Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής, Αθήνα 2011
- Κατσανέβας Θ., «Οικονομικά της εργασίας και εργασιακές σχέσεις», Εκδόσεις Σταμούλη,2007
- Δεδουσόπουλος Α. (2000) , «Θεωρίες της ανεργίας», Εκδόσεις: Τυπωθήτω – Δάρδανος Γιώργος, Αθήνα
- Παναγιωτόπουλος Ν. (2005), «Η οδύνη των ανέργων», Εκδόσεις: Πολύτροπον Αθήνα
- Ελληνική Στατιστική Αρχή, (2011), «Έρευνα Εργατικού δυναμικού, Α' Τρίμηνο», Αθήνα.
- Παπαβασιλείου, Χ., (2000), «Η Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Απασχόληση», Αθήνα.
- Πηλαβάκη, Α.Α., (2006), «Φύλο-Απασχόληση και Επιχειρηματικότητα», Αθήνα.
- Ρομπόλης Σ., (2010), «Οικονομική κρίση, κρίση απασχόλησης και κρίση κοινωνικής Ασφάλισης», Αθήνα.
- Κουζής Γ.(2008):Οι εργασιακές σχέσεις στην Ελλάδα: Προτάσεις αναβάθμισης
- (<http://www.kathimerini.gr/1018617/opinion/epikairothta/politikh/dyskolh-h-anakoph-toy-brain-drain>)

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © TEI Δυτικής Ελλάδας. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1599/1988 και τα άρθρα 2,4,6 παρ. 3 του Ν. 1256/1982, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας και δεν προσβάλλει κάθε μορφής πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον.

Δημητρακάκη Αργυρώ